

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 6 lutego 1928 r.

Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P., № 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Dział I.

Sądy.

Rozdział I. Przepisy ogólne.

Art. 1. § 1. Wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych i karnych sprawują sądy powszechne: sądy grodzkie oraz sędziowie pokoju, sądy okręgowe, sądy apelacyjne i Sąd Najwyższy.

§ 2. Sądy wydają wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3. Sądy powszechne nie sprawują wymiaru sprawiedliwości w sprawach, przekazanych ustawami szczególnymi innym sądom lub władzom.

Art. 2. § 1. Sąd Najwyższy ma siedzibę w Warszawie.

§ 2. Tworzenie i znoszenie sądów grodzkich, okręgowych i apelacyjnych może nastąpić tylko w drodze ustawy. Ustalanie i zmianę okręgu lub siedziby sądu może zarządzić Prezydent Rzeczypospolitej w drodze rozporządzenia.

§ 3. Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia postanawia, dla których gmin mają być ustanowieni sędziowie pokoju, ustala ich okręgi i siedziby, oraz stanowi o ich znoszeniu.

Art. 3. Minister Sprawiedliwości może w drodze rozporządzenia w siedzibie sądu grodzkiego tworzyć dla okręgów jednego lub kilku sądów grodzkich stałe wydziały zamiejscowe sądu okręgowego.

Art. 4. § 1. Minister Sprawiedliwości może w drodze rozporządzenia tworzyć w sądach okręgowych osobne sądy dla nieletnich w siedzibie i poza siedzibą sądu okręgowego, oraz określać granice okręgów sądów dla nieletnich.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może w drodze rozporządzenia przekazać rozpoznawanie spraw karnych dotyczących nieletnich, jednemu sądowi grodzkiemu dla kilku okręgów tych sądów.

Art. 5. § 1. Minister Sprawiedliwości oznaczy w drodze rozporządzenia w każdym sądzie okręgowym liczbę sędziów tegoż sądu, jako sędziów śledczych.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może w drodze rozporządzenia ustanowić siedziby dla sędziów sądu okręgowego, jako sędziów śledczych, poza siedzibą tegoż sądu.

§ 3. Minister Sprawiedliwości może w drodze rozporządzenia oznaczyć w sądach apelacyjnych liczbę sędziów tegoż sądu, jako sędziów śledczych do spraw wyjątkowego znaczenia.

Art. 6. Sąd może spełniać czynności poza swoją siedzibą, a w razie konieczności — i poza swoim okręgiem, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości lub jeżeli przez to oszczędzi się znacznie na kosztach.

Art. 7. Minister Sprawiedliwości może zarządzić odbywanie poza siedzibą sądu stałych roków sądów okręgowych i sądów grodzkich.

Art. 8. Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia oznaczy urzędy, mające prowadzić rejestry skazanych, oraz sposób prowadzenia tych rejestrów.

Art. 9. Minister Sprawiedliwości może w drodze rozporządzenia powierzyć prowadzenie ksiąg gruntowych, rejestrów handlowych i innych, przekazane ustawami sądom grodzkim, jednemu z nich dla kilku okręgów tych sądów.

Art. 10. Językiem sądowym jest język polski. Używanie innych języków określały ustawy szczególne.

Rozdział II.

Sądy grodzkie.

Art. 11. Sąd grodzki składa się z jednego sędziego lub większej liczby sędziów. Sędzia grodzki, a jeśli jest ich więcej—jeden z sędziów sądu grodzkiego, wyznaczony przez Ministra Sprawiedliwości, jest jego naczelnikiem.

Art. 12. Sądy grodzkie rozpoznają sprawy, powierzone im przez ustawy postępowania sądowego i ustawy szczególne, oraz, o ile ustawy inaczej nie stanowią, — środki odwoławcze od orzeczeń sędziów pokoju.

Art. 13. § 1. Sądy grodzkie są obowiązane spełniać poszczególne czynności sądowe na żądanie innych sądów, zarówno powszechnych jak i szczególnych, oraz w wypadkach przez ustawy przepisanych—na żądanie innych władz państwowych.

§ 2. Sądy grodzkie są obowiązane udzielać pomocy sądowej również na żądanie sądów zagranicznych, o ile wzajemność jest zapewniona; żądanie pomocy sądowej, skierowane przez Ministra Sprawiedliwości, ma moc obowiązującą dla sądu wezwanego.

§ 3. O spełnienia czynności należy zwracać się do sądu grodzkiego, w którego okręgu czynność ma być spełniona.

Art. 14. Sprawy, należące do zakresu działania sądów grodzkich, rozpoznaje jeden sędzia.

Art. 15. § 1. Sędziowie pokoju rozpoznają z pośród spraw, należących do właściwości sądu grodzkiego, sprawy powierzone im przez ustawy postępowania sądowego lub ustawy szczególne.

§ 2. Jeżeli dla danej miejscowości nie ustanowiono sędziego pokoju, sprawy należące do jego właściwości rozpoznaje sąd grodzki.

Rozdział III.

Sądy okręgowe.

Art. 16. Sąd okręgowy składa się z prezesa, jednego lub kilku wiceprezesów, oraz sędziów.

Art. 17. Sądy okręgowe dzielą się na wydziały.

Art. 18. Sądy okręgowe rozpoznają sprawy, powierzone im przez ustawy postępowania sądowego i ustawy szczególne, oraz, o ile ustawy inaczej nie stanowią, — środki odwoławcze od orzeczeń sądów grodzkich wydanych w pierwszej instancji i od postanowień sędziów śledczych.

Art. 19. Sądy okręgowe rozpoznają w pierwszej instancji sprawy nie należące do właściwości innych sądów.

Art. 20. Środki odwoławcze od orzeczeń sądów grodzkich rozpoznają sądy okręgowe w składzie dwóch sędziów okręgowych, z których jeden przewodniczy, i sędziego grodzkiego.

Art. 21. § 1. Sądy okręgowe, którym podlegają miejscowości o znacznie większym ruchu handlowym, rozpoznają w pierwszej instancji sprawy handlowe, wymienione w ustawach, w składzie jednego sędziego okręgowego, który przewodniczy, i dwóch sędziów handlowych.

§ 2. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, oznaczy sądy okręgowe, w których mają być tworzone wydziały handlowe.

Art. 22. § 1. Sprawy karne, należące do zakresu działania sądów dla nieletnich, rozpoznaje jeden sędzia.

§ 2. W sprawach osób nieletnich sędzia ten bierze udział, zamiast sędziego grodzkiego (art. 20), w składzie sądu okręgowego, rozpoznającego środki odwoławcze od orzeczeń sądów grodzkich.

Art. 23. § 1. We wszystkich innych sprawach, prócz wymienionych w art. 20—22, sądy okręgowe orzekają w składzie trzech sędziów, o ile ustawy inaczej nie stanowią.

§ 2. W składzie sądzącym sądu okręgowego może brać udział zastępczo jeden sędzia grodzki, który nie może być jednak przewodniczącym.

Art. 24. § 1. Sąd okręgowy z udziałem przysięgłych, jako sąd przysięgłych, składa się z trybunału i ławy przysięgłych.

§ 2. Trybunał składa się z przewodniczącego i dwóch sędziów okręgowych.

§ 3. Ława przysięgłych składa się z dwunastu przysięgłych. Uprawnienia przewodniczącego trybunału podczas narad ławy przysięgłych określi ustawa postępowania sądowego.

Art. 25. Prezes sądu apelacyjnego corocznie w listopadzie, a w miarę potrzeby także i w ciągu roku, wyznacza dla każdego roku sądu przysięgłych w swoim okręgu przewodniczących i ich zastępców, bądź z pośród sędziów okręgowych przedstawionych przez prezesa sądu okręgowego, bądź z pośród sędziów apelacyjnych.

Art. 26. § 1. Roki sądu przysięgłych odbywają się w siedzibie sądu okręgowego.

§ 2. Minister Sprawiedliwości władny jest w drodze rozporządzenia:

a) połączyć w jeden okrąg sądu przysięgłych okręgi kilku sądów okręgowych, należących do jednego sądu apelacyjnego, oraz oznaczyć, w którym z nich będą się odbywały roki sądu przysięgłych;

b) oznaczyć na obszarze sądu okręgowego, poza jego siedzibą, miejscowości, w których mają się odbywać roki sądu przysięgłych.

Art. 27. § 1. Działalność sądów przysięgłych może być zawieszona co do wszystkich przekazanych im przestępstw lub pewnych ich rodzajów, na całym obszarze Państwa lub w pewnych okręgach, jeżeli to okaże się koniecznym ze względów porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego.

§ 2. Rozporządzenie o zawieszeniu działalności sądów przysięgłych wydaje Rada Ministrów za zezwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 28. Wprowadzenie stanu wyjątkowego lub wojennego w siedzibie sądu okręgowego lub wydziału zamiejscowego pociąga za sobą z mocy samego prawa zawieszenie działalności sądu przysięgłych w całym jego okręgu.

Art. 29. W razie zawieszenia działalności sądów przysięgłych, sprawy zastrzeżone ich właściwości ulegają rozpoznaniu sądów okręgowych.

Art. 30. W razie uchylenia rozporządzenia, zawieszającego działalność sądów przysięgłych, będą ukonfiskowane bez udziału przysięgłych tylko te sprawy, w których rozprawę rozpoczęto przed wejściem

w życie rozporządzenia uchylającego zawieszenie; wszakże jeżeli rozpoczętą rozprawę odroczone, sprawa będzie przekazana sądowi przysięgłych.

Rozdział IV.

Sądy apelacyjne.

Art. 31. Sąd apelacyjny składa się z prezesa, jednego lub kilku wiceprezesów, oraz sędziów.

Art. 32. Sądy apelacyjne dzielą się na wydziały.

Art. 33. Sądy apelacyjne rozpoznają środki odwoławcze od orzeczeń sądów okręgowych, o ile ustawy inaczej nie stanowią, oraz orzekają w sprawach orzekanych im przez ustawy.

Art. 34. Sądy apelacyjne orzekają w składzie trzech sędziów.

Rozdział V.

Sąd Najwyższy.

Art. 35. Sąd Najwyższy składa się z pierwszego prezesa, prezesów i sędziów.

Art. 36. Sąd Najwyższy dzieli się na izby: cywilną i karną.

Art. 37. Sąd Najwyższy rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń sądów apelacyjnych, o ile ustawy inaczej nie stanowią, oraz w wypadkach wskazanych w ustawach — środki odwoławcze od orzeczeń sądów okręgowych i sądów przysięgłych; nadto Sąd Najwyższy orzeka w innych sprawach, przekazanych mu przez ustawy.

Art. 38. Regulamin Sądu Najwyższego oznaczy, do której izby należeć będą, prócz spraw cywilnych lub karnych, inne jeszcze sprawy, przekazane przez ustawy Sądowi Najwyższemu.

Art. 39. Sąd Najwyższy orzeka w składzie trzech sędziów, po wysłuchaniu w każdej sprawie wniosków prokuratora.

Art. 40. § 1. Skład sądowny może przedstawić zasadę prawną budzącą wątpliwość do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów, poczem uchwaloną zasadę można wpisać do księgi zasad prawnych.

§ 2. Jeżeli w innej sprawie jakkolwiek skład sądowny zamierza odstąpić od zasady prawnej, wpisanej do księgi, wówczas przedstawia daną zasadę do rozstrzygnięcia całej izbie, poczem uchwaloną zasadę wpisuje się do księgi zasad prawnych. Do powzięcia uchwał izby wymagana jest obecność przynajmniej połowy jej członków.

§ 3. Jeżeli skład sądowny w jednej izbie zamierza odstąpić od zasady prawnej, wpisanej do księgi innej izby, rozstrzygnięcie następuje na zgromadzeniu ogólnym. Uchwały zgromadzenia ogólnego wpisuje się do ksiąg obu izb.

§ 4. Odstąpienie od zasady prawnej, ustalonej przez izbę lub zgromadzenie ogólne, nastąpić może tylko w drodze ponownego rozstrzygnięcia izby względnie zgromadzenia ogólnego.

Art. 41. § 1. Sąd Najwyższy w składzie całej izby, na wniosek Ministra Sprawiedliwości, pierwszego prezesa lub prezesa danej izby, wyjaśnia przepisy prawne, które budzą wątpliwości lub których stosowanie wywołało rozbieżność w orzecznictwie; izba może przedstawić zagadnienie prawne pod rozpoznanie zgromadzenia ogólnego.

§ 2. Uchwały izby lub zgromadzenia ogólnego wpisuje się do ksiąg zasad prawnych.

Art. 42. Sąd Najwyższy wydaje zbiór swoich orzeczeń, zawierających rozstrzygnięcia zasadniczych zagadnień prawnych.

Art. 43. § 1. Materiał prawny do orzecznictwa Sądu Najwyższego zbiera Biuro orzecznictwa, złożone z osób posiadających kwalifikacje na stanowiska sędziowskie.

§ 2. Ustrój Biura określi regulamin Sądu Najwyższego, który może członkom Biura powierzyć ponadto inne czynności pomocnicze.

Rozdział VI.

Spory o właściwość.

Art. 44. § 1. Spory o właściwość między sądami równorzędnymi rozstrzyga ostatecznie sąd bezpośrednio przełożony nad sądem, który pierwszy wszczął spór.

§ 2. Orzeczenie sądu wyższego w przedmiocie właściwości wiąże sąd niższy, nawet należący do innego okręgu.

Art. 45. § 1. O ile ustawy lub przepisy szczególne inaczej nie stanowią, spory o właściwość między sądami powszechnymi a sądami szczególnymi rozstrzyga przełożony nad sądem powszechnym sąd apelacyjny, a spory o właściwość między sądami szczególnymi — Sąd Najwyższy. Prawomocne orzeczenie sądu powszechnego, że dana sprawa nie należy do zakresu działania sądów powszechnych, wiąże sąd szczególny.

§ 2. Przepis powyższy nie narusza w niczem postanowień ustawy z dnia 25 listopada 1925 r. o Trybunale Kompetencyjnym (Dz. U. R. P. № 126, poz. 897).

Art. 46. § 1. Spory, powstałe między sądami grodzkimi wskutek odmowy udzielenia pomocy sądowej, rozstrzyga ostatecznie sąd okręgowy przełożony nad sądem, do którego się o pomoc zwrócono.

§ 2. Żądanie pomocy sądowej, skierowane przez sąd przełożony, wiąże sąd grodzki.

§ 3. W razie odmowy udzielenia pomocy sądowej na żądanie innego sądu wyższego, rozstrzyga ostatecznie sąd apelacyjny przełożony nad sądem, do którego się o pomoc zwrócono.

Rozdział VII.

Zgromadzenie ogólne.

Art. 47. § 1. Zgromadzenie ogólne składa się ze wszystkich sędziów danego sądu. Przewodniczy prezes sądu.

§ 2. Przepisy o zgromadzeniu ogólnym nie mają zastosowania w sądach grodzkich.

Art. 48. Najpóźniej w listopadzie każdego roku zgromadzenie ogólne Sądu Najwyższego, sądu apelacyjnego oraz sądu okręgowego wybiera na rok następny ze swego grona dwóch członków i dwóch zastępców do kolegium administracyjnego, w którego skład wchodzi ponadto — prezes sądu, jako przewodniczący, oraz powołani przez niego dwaj członkowie zgromadzenia ogólnego.

Art. 49. § 1. Do powzięcia uchwał zgromadzenia ogólnego wymagana jest obecność — w Sądzie Najwyższym przynajmniej połowy jego członków, w sądach zaś apelacyjnych i okręgowych — przynajmniej dwóch trzecich jego członków.

§ 2. Uchwały zapadają większością głosów. W razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego.

§ 3. Prokurator bierze udział bez głosu stanowczego w zgromadzeniu ogólnym i ma prawo stawiania wniosków.

Art. 50. § 1. Jeżeli zgromadzenie ogólne sądu apelacyjnego lub okręgowego nie zbierze się w przepisanej liczbie członków lub nie poweźmie uchwały w terminie określonym przepisami, sprawy, dla których zgromadzenie ogólne zwołano, przechodzą pod rozpoznanie kolegium administracyjnego.

§ 2. Zgromadzenie ogólne może przekazać poszczególne sprawy lub pewne ich rodzaje pod rozpoznanie kolegium administracyjnego.

§ 3. Prokurator bierze udział bez głosu stanowczego i ma prawo stawiania wniosków w kolegium administracyjnym w tych wypadkach, w których kolegium to działa w zastępstwie zgromadzenia ogólnego.

Art. 51. Zgromadzenie ogólne rozpoznaje sprawy przekazane mu ustawami, oraz te sprawy z zakresu administracji sądowej, co do których kierownik sądu zażąda opinii zgromadzenia ogólnego.

Rozdział VIII.

Podział czynności.

Art. 52. § 1. Zgromadzenie ogólne najpóźniej w listopadzie każdego roku ustala na podstawie wniosku prezesa podział czynności na rok kalendarzowy następny lub na okres dłuższy, o ile ustawy szczególne to stanowią, a w razie potrzeby — także w ciągu roku. Prezes sądu oznaczy zakres czynności własny i wiceprezesów.

§ 2. Podział czynności obejmuje również wyznaczanie sędziów jednostkowych, ich zastępców, oraz zastępców sędziów śledczych, tudzież kolejność zastępstw, z uwzględnieniem w miarę możliwości równomiernego powoływania wszystkich sędziów grodzkich całego okręgu sądowego do rozpoznawania spraw odwoławczych.

§ 3. Podział czynności w sądach grodzkich ustala kolegium administracyjne sądu okręgowego, po rozpoznaniu wniosku naczelnika sądu grodzkiego.

Art. 53. § 1. Zgromadzenie ogólne sądu okręgowego corocznie w październiku ustala terminy roków sądów przysięgłych na następny rok kalendarzowy, wyznacza na rok ten potrzebną liczbę sędziów okręgowych i ich zastępców, oraz zawiadamia o tem prezesa sądu apelacyjnego.

§ 2. W razie potrzeby, prezes sądu apelacyjnego może na przedstawienie kolegium administracyjnego sądu okręgowego wyznaczyć, poza ustalonym rozkładem, termin nadzwyczajny roków sądu przysięgłych.

Art. 54. § 1. Zgromadzenie ogólne sądu okręgowego wyznacza na cały rok kalendarzowy członków wydziałów zamiejscowych oraz ich zastępców.

§ 2. Na członków wydziału zamiejscowego zgromadzenie ogólne sądu okręgowego może wyznaczyć także sędziów sądu grodzkiego w siedzibie wydziału.

Art. 55. W sądach okręgowych, w których będą utworzone sądy dla nieletnich, zgromadzenie ogólne danego sądu wyznacza na lat trzy jednego

lub kilku sędziów i jednego lub kilku zastępców do każdego sądu dla nieletnich.

Art. 56. Wątpliwości co do wykonania podziału czynności rozstrzyga ostatecznie kierownik sądu.

Art. 57. § 1. Sędziego może zastąpić bądź sędzia tego samego sądu, bądź równorzędnego, bądź wyższego, bądź bezpośrednio niższego.

§ 2. W składzie sądzącym może brać udział tylko jeden sędzia innego sądu. Sędzia sądu niższego nie może być przewodniczącym.

§ 3. W wypadkach nagłych kierownik sądu powoła zastępcę z poza liczby sędziów, wyznaczonych do zastępstwa według podziału czynności. Sędziów śledczych wolno powoływać tylko do uzupełnienia składu sądzącego i nie ponad miarę, określoną przez prezesa właściwego sądu apelacyjnego, a co do sędziów śledczych do spraw wyjątkowego znaczenia — przez Ministra Sprawiedliwości.

Art. 58. § 1. Do rozpraw, które przypuszczalnie czas dłuższy trwać będą, prezes sądu może powołać sędziego dodatkowego.

§ 2. W naradzie i głosowaniu sędzia ten bierze udział tylko w razie, gdy jeden z członków ustąpi ze składu sądzącego.

Art. 59. Spełnienie czynności przez innego sędziego niż ten, który był do niej powołany według podziału czynności, nie wpływa na jej ważność.

Rozdział IX.

Utrzymanie powagi sądu.

Art. 60. § 1. Przewodniczący sądu może upomnieć osobę, która narusza powagę, spokój lub porządek czynności sądowych, a po bezskutecznym upomnieniu może ją wydrzeć.

§ 2. Uczestników sprawy sąd może wydrzeć tylko wtedy, gdy, mimo uprzedzenia o skutkach prawnych ich nieobecności, nadal zachowują się niewłaściwie.

Art. 61. § 1. W razie cięższego naruszenia powagi, spokoju lub porządku czynności sądowych, albo ułżenia sądowi, innej władzy lub osobom biorącym udział w sprawie, sąd może skazać winnego na grzywnę do trzystu złotych lub na karę pozbawienia wolności do trzech dni.

§ 2. Skazanie jest natychmiast wykonalne i nie uchyla odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej.

§ 3. O ukaranie osoby, podlegającej sądownictwu wojskowemu, sąd zwraca się do władz wojskowych.

Art. 62. § 1. Grzywny wpływają na rzecz Skarbu Państwa.

§ 2. W razie niemożności ściągnięcia grzywny, zamienia się ją na karę pozbawienia wolności do trzech dni.

Art. 63. Zarządzenia porządkowe przewodniczącego oraz kary porządkowe wymierzone przez sąd nie mają zastosowania do sędziów, należących do składu sądzącego, i do prokuratora, a kary pozbawienia wolności — do rzeczników stron w danej sprawie.

Art. 64. Sąd może wydrzeć z sali publiczność z powodu niewłaściwego jej zachowania się.

R o z d z i a ł X.

Administracja sądowa i nadzór.

Art. 65. Czynności administracji sądowej pełnią kierownicy sądów. Mogą oni powoływać do współdziałania w czynnościach administracyjnych, nie wyłączając nadzorczych, swoich zastępców, a w poszczególnych wypadkach—sędziów.

Art. 66. Kierownikami sądów są:
w Sądzie Najwyższym—pierwszy prezes;
w sądach apelacyjnych i okręgowych — prezesi tych sądów;
w sądach grodzkich — naczelnicy, którym podlegają także sędziowie pokoju.

Art. 67. Minister Sprawiedliwości władny jest wyznaczyć zastępcę kierownika sądu apelacyjnego, okręgowego lub grodzkiego, jeżeli przerwa w urzędowaniu kierownika sądu ma trwać lub trwa już dłużej niż sześć tygodni. Pozatem zastępcą kierownika jest najstarszy służbą prezes, wiceprezes lub sędzia.

Art. 68. O starszeństwie służbowem prezesów, wiceprezesów lub sędziów, zajmujących stanowisko równorzędne w tym samym sądzie, rozstrzygają następujące dane w wymienionej poniżej kolejności:

- a) czas spędzony w tej samej lub wyższej grupie uposażenia;
- b) ogólny czas służby na stanowiskach sędziowskich, prokuratorskich lub referendarskich w Ministerstwie Sprawiedliwości i w Prokuraturji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej;
- c) wreszcie wiek.

Art. 69. § 1. Na czele każdej izby Sądu Najwyższego stoi prezes Sądu Najwyższego.

§ 2. Na czele wydziału w sądzie apelacyjnym lub okręgowym stoi prezes, wiceprezes lub sędzia.

Art. 70. Nadzór nad sądami i sędziami pełnią:

- a) kierownik sądu — nad swoim sądem; naczelnik sądu grodzkiego — także nad sędziami pokoju swego okręgu;

- b) prezes sądu okręgowego—nad sądami grodzkimi wraz z sędziami pokoju swego okręgu;

- c) prezes sądu apelacyjnego—nad sądami okręgowymi i grodzkimi wraz z sędziami pokoju swego okręgu.

Art. 71. § 1. Naczelny nadzór nad wszystkimi sądami i sędziami sprawuje Minister Sprawiedliwości.

§ 2. Minister Sprawiedliwości wykonywa nadzór ten osobiście, przez Podsekretarza Stanu lub przez delegowanych sędziów instancji równorzędnych lub wyższych.

Art. 72. § 1. Osoby powołane do nadzoru (art. 65, 70, 71) mają prawo żądać wyjaśnień, wglądać w czynności i usuwać oczywiste usterki, oraz z powodu dostrzeżonych przewinień kierować sprawy do sądu dyscyplinarnego, nadto Minister Sprawiedliwości oraz prezesi, co do sądów podległych ich nadzorowi, mają prawo uchylać zarządzenia niezgodne z prawem lub regulaminem.

§ 2. Osoby powołane do nadzoru mogą być obecne na rozprawie, toczącej się przy drzwiach zamkniętych.

§ 3. Kierownicy sądów, w granicach służącego im nadzoru, tudzież Minister Sprawiedliwości mogą, w razie dostrzeżenia uchybienia, zwrócić uwagę na

niewłaściwość postępowania lub je wytknąć oraz żądać usunięcia skutków uchybienia.

§ 4. Nadzór nie może wkraczać w dziedzinę, w której w myśl art. 77 Konstytucji sędziowie są niezawisli.

Art. 73. W stosunku do urzędników i niższych funkcjonarjuszów sądowych mają zastosowanie ogólne przepisy o służbie cywilnej, dotyczące nadzoru służbowego.

Art. 74. § 1. Minister Sprawiedliwości kontroluje działalność służbową władz powołanych do nadzoru, deleguje osoby wymienione w art. 71 do perjurycznych wizytacyj sądów oraz czuwa nad wykonaniem wydanych w drodze nadzoru zarządzeń.

§ 2. Minister Sprawiedliwości wydaje przepisy co do perjurycznych wizytacyj sądów okręgowych i grodzkich wraz z sędziami pokoju przez prezesów sądów przełożonych.

Art. 75. Każdy sąd wyższy o spostrzeżonych przez siebie usterkach w urzędowaniu sądu niższego zawiadamia osobę powołaną do nadzoru.

Art. 76. § 1. Sąd wyższej instancji, w razie dostrzeżenia przy rozstrzyganiu środków odwoławczych oczywistej obrazy przepisów ustawowych w postępowaniu sądu niższej instancji, władny jest—niezależnie od uprawnień służących mu z mocy ustaw postępowania sądowego—stwierdzić uchybienie i wytknąć je właściwemu sądowi. Na żądanie, sąd niższy obowiązany jest udzielić wyjaśnień. Stwierdzenie i wytknięcie uchybienia nie ma wpływu na daną sprawę.

§ 2. O wytknięciu uchybienia sąd wyższy zawiadamia kierownika właściwego sądu, a w wypadkach ważniejszych—ponadto Ministra Sprawiedliwości.

Art. 77. Sąd Najwyższy władny jest, na wniosek pierwszego prokuratora, unieważnić orzeczenie wydane przez sąd względem osoby, która w danej sprawie nie podlega orzecznictwu sądów powszechnych, albo wydane w sprawie karnej bądź przez sąd rzeczowo niewłaściwy, wyjąwszy gdy sprawę rozpoznawał sąd wyższego rzędu niż właściwy, bądź przez sąd, w którego składzie uczestniczyła osoba nieuprawniona do wydawania wyroków.

Art. 78. § 1. Minister Sprawiedliwości wyda w drodze rozporządzeń regulaminy, w których określi tryb wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich oraz sędziów pokoju.

§ 2. Sąd Najwyższy uchwali dla siebie regulamin, który Minister Sprawiedliwości wyda w drodze rozporządzenia i ogłosi w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3. Minister Sprawiedliwości oznaczy w drodze rozporządzenia, po upływie jakiego czasu i pod jakimi warunkami akta spraw sądowych będą w całości lub w części niszczone lub przekazywane archiwom naukowym.

Dział II.

Sędziowie.

Rozdział I.

Niezawistość sędziowska.

Art. 79. Sędziowie są w sprawowaniu swego urzędu sędziowskiego niezawisli i podlegają tylko ustawom.

Art. 80. Niezawisłość sędziego nie wyłącza obowiązku spełniania zleceń w zakresie administracji sądowej, wydanych w granicach uprawnień władzy dającej zlecenie. Sędzia ma prawo żądać, ażeby mu zlecenie doręczono na piśmie.

Art. 81. § 1. Pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, zarówno sądowej jak i administracyjno-karnej, tudzież pozbawienie go wolności, dopuszczalne jest tylko za poprzednią zgodą właściwego sądu dyscyplinarnego, o ile sędzia nie jest schwytany na gorącym uczynku. Bez do wydania uchwały w tym przedmiocie, wolno przedsięwziąć tylko czynności nie cierpiące zwłoki.

§ 2. Właściwy sąd dyscyplinarny władny jest zażądać niezwłocznego uwolnienia zaarrestowanego sędziego, schwytanego na gorącym uczynku.

§ 3. Od uchwały odmawiającej zgody przewidzianej w § 1 służy władzy lub osobie, która żądała wyrażenia zgody, skarga do sądu dyscyplinarnego drugiej instancji.

§ 4. Sądy dyscyplinarne wydają uchwały, przewidziane w niniejszym artykule, na posiedzeniu niejawnym, po wysłuchaniu prokuratora dyscyplinarnego.

Rozdział II.

Objęcie stanowiska.

Art. 82. Na stanowisko sędziego może być mianowany ten, kto:

- posiada obywatelstwo polskie i korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich;
- jest nieskazitelnego charakteru;
- ma dwadzieścia pięć lat ukończonych;
- władza językiem polskim w słowie i piśmie;
- ukończył uniwersyteckie studia prawnicze z przepisaniem w Polsce egzaminami;
- odbył aplikację sądową;
- złożył egzamin sędziowski.

Art. 83. Od wymagań, wymienionych w art. 82 pod f) i g), wolni są:

- profesorowie i docenci nauk prawniczych na polskich uniwersytetach państwowych;
- adwokaci i stali urzędnicy referendarscy Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej;
- oficerowie korpusu sądowego, którzy są lub byli sędziami, albo prokuratorami lub podprokuratorami wojskowymi.

Art. 84. § 1. Nikt nie może zostać sędzią w tym sądzie, w którym jest już sędzią lub prokuratorem jego krewny do czwartego lub powinowaty do drugiego stopnia włącznie. W razie późniejszego powstania powinowactwa pomiędzy sędziami lub prokuratorami jednego sądu, ten, który zawarł związek małżeński tworzący powinowactwo, powinien być przeniesiony na inne równorzędne stanowisko.

§ 2. Od tych postanowień można odstąpić za zgodą zgromadzenia ogólnego sądu wyższego i Ministra Sprawiedliwości.

Art. 85. Od kandydatów na sędziów, mających zająć stanowiska w sądach okręgowych, apelacyjnych lub w Sądzie Najwyższym, oprócz warunków wymienionych w art. 82 i 83, wymaga się ponadto przesłużenia określonej liczby lat na stanowiskach sędziowskich lub prokuratorowskich, a mianowicie:

- od kandydatów na sędziów okręgowych — trzech lat służby na stanowisku przynajmniej sędziego grodzkiego, podprokuratora okręgowego lub trzyletniej po złożeniu egzaminu sędziowskiego służby na stanowisku sekretarza sądu okręgowego;
- od kandydatów na wiceprezesów sądów okręgowych — trzech lat służby na stanowisku przynajmniej sędziego grodzkiego lub podprokuratora okręgowego;
- od kandydatów na prezesów sądów okręgowych oraz na wiceprezesów i sędziów apelacyjnych — trzech lat służby na stanowisku przynajmniej sędziego okręgowego lub wiceprokuratora okręgowego, albo też przynajmniej sześciu lat służby na stanowisku sędziego grodzkiego lub podprokuratora okręgowego, — ogółem nie mniej niż sześć lat służby sędziowskiej lub prokuratorowskiej;
- od kandydatów na prezesów sądów apelacyjnych oraz na sędziów Sądu Najwyższego — trzech lat służby na stanowisku przynajmniej prezesa sądu okręgowego, sędziego apelacyjnego lub prokuratora apelacyjnego, wiceprokuratora Sądu Najwyższego, albo sześciu lat na stanowisku wiceprokuratora apelacyjnego lub co najmniej dziewięciu lat służby na stanowisku sędziego okręgowego lub wiceprokuratora okręgowego, — ogółem najmniej dziewięciu lat służby sędziowskiej lub prokuratorowskiej.

Prezesem Sądu Najwyższego może zostać sędzia Sądu Najwyższego, pierwszy prokurator lub prokurator Sądu Najwyższego, albo też prezes sądu apelacyjnego lub prokurator apelacyjny, o ile mają nie mniej niż dwanaście lat służby sędziowskiej lub prokuratorowskiej.

Art. 86. Postanowienia art. 85 mają odpowiednio zastosowanie do sędziów i prokuratorów wojskowych, przyczem następujące stanowiska w sądownictwie wojskowym uważa się za równorzędne ze stanowiskami w sądach powszechnych:

- sędziego w wojskowym sądzie rejonowym — z sędzią grodzkim;
- podprokuratora przy wojskowym sądzie okręgowym — z wiceprokuratorem okręgowym;
- sędziego w wojskowym sądzie okręgowym i prokuratora przy tym sądzie — z sędzią okręgowym i prokuratorem okręgowym;
- szefa wojskowego sądu okręgowego — z prezesem sądu okręgowego;
- podprokuratora przy Najwyższym Sądzie Wojskowym — z wiceprokuratorem Sądu Najwyższego;
- wiceprezydenta i sędziego Najwyższego Sądu Wojskowego — z sędzią Sądu Najwyższego;
- naczelnego prokuratora wojskowego — z pierwszym prokuratorem Sądu Najwyższego, a zastępcę naczelnego prokuratora i prokuratora przy Najwyższym Sądzie Wojskowym — z prokuratorem Sądu Najwyższego;
- prezydenta Najwyższego Sądu Wojskowego — z prezesem Sądu Najwyższego.

Art. 87. § 1. Postanowienia art. 85 mają odpowiednie zastosowanie do urzędników referendarskich Ministerstwa Sprawiedliwości i Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej oraz do oficerów korpusu sądowego, wymienionych w art. 83 pod lit. c), odpowiadających warunkom art. 82 i 83. Prócz wymogów art. 82 i 83, urzędnik lub oficer winien przesłużyć w wypadku art. 85 pod a) i b) — trzy lata co najmniej w szóstym stopniu służbowym, w wypadku art. 85 pod c) — trzy lata co najmniej w piątym stopniu służbowym lub sześć lat w szóstym stopniu służbowym, w wypadku art. 85 pod d) — sześć lat najmniej w piątym stopniu służbowym, w wypadku art. 85 ust. 2 — trzy lata najmniej w czwartym stopniu służbowym. Okresy służby przebyte na stanowiskach równorzędnych w myśl art. 85 i 87 oblicza się łącznie. We wszystkich tych wypadkach winien urzędnik lub oficer przesłużyć ogółem wymienioną w art. 85 liczbę ogólną lat służby sędziowskiej, prokuratorskiej, albo takąż samą liczbę lat służby referendarskiej w Ministerstwie Sprawiedliwości lub w Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej lub oficerskiej w korpusie sądowym na stanowisku najmniej szóstego stopnia służbowego.

§ 2. Przepisy § 1 dotyczące urzędników referendarskich Ministerstwa Sprawiedliwości mają zastosowanie także do urzędników innych działów administracji państwowej, w których służba może dać odpowiednie przygotowanie do sprawowania urzędu sędziowskiego i prokuratorskiego, a które ustali rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 88. Przy obliczaniu lat służby wymienionej w art. 85, półtora roku pracy zawodowej na stanowisku adwokata może zastąpić jeden rok służby sędziowskiej lub prokuratorskiej.

Art. 89. Sędzią Sądu Najwyższego może ponadto zostać:

- a) profesor zwyczajny prawą na uniwersytecie państwowym polskim;
- b) sędzia Najwyższego Trybunału Administracyjnego;
- c) sędzia Najwyższego Sądu Wojskowego.

Art. 90. § 1. Sędziów Sądu Najwyższego i sędziów apelacyjnych oraz prezesów sądów okręgowych mianuje na dane stanowisko Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Ministra Sprawiedliwości, uchwalony przez Radę Ministrów.

§ 2. Sędziów okręgowych mianuje na dane stanowisko Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Ministra Sprawiedliwości.

§ 3. Sędziów grodzkich mianuje na dane stanowisko Minister Sprawiedliwości.

§ 4. Mianowanie sędziów śledczych do spraw wyjątkowego znaczenia w sądach apelacyjnych nastąpi w sposób wskazany w § 1, sędziów zaś śledczych w sądach okręgowych — w sposób wskazany w § 2 niniejszego artykułu.

Art. 91. § 1. O każdym wolnym stanowisku sędziego obwieszcza się niezwłocznie w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Sprawiedliwości, oznaczając termin zgłaszania się kandydatów. Tryb postępowania określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości.

§ 2. W listopadzie każdego roku obwieszcza się w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Sprawie-

dliwości, że w terminie miesięcznym mogą się zgłaszać kandydaci na wolne w następnym roku kalendarzowym stanowiska sędziów Sądu Najwyższego.

§ 3. Zgromadzenie ogólne Sądu Najwyższego ustala przed końcem każdego roku, po wysłuchaniu kolegium administracyjnego, listę roczną. Na listę tę wciąga się dwadzieścia pięć osób, bądź z pośród kandydatów, którzy zgłosili się wskutek obwieszczeń w danym roku lub w latach poprzednich, bądź z pośród osób, które będą przedstawione przynajmniej przez dziesięciu członków zgromadzenia ogólnego. Z osób, przedstawionych przez członków zgromadzenia ogólnego, można wciągnąć na listę roczną najwyższej pięciu kandydatów.

Art. 92. § 1. Na każde wolne stanowisko sędziego okręgowego, kolegium administracyjne tego sądu, przedstawiając zgromadzeniu ogólnemu wszystkie kandydaty zgłoszone w myśl art. 91, wskaże w umotywowanej opinii trzech najodpowiedniejszych kandydatów. Opinia kolegium administracyjnego nie jest dla zgromadzenia ogólnego wiążąca. Każdy członek zgromadzenia ogólnego może ponadto przedstawić kandydata, który wyraził zgodę na objęcie stanowiska.

§ 2. W ciągu siedmiu dni po upływie terminu do zgłaszania się kandydatów, zgromadzenie ogólne poweźmie uchwałę, w której wskaże trzech kandydatów na dane stanowisko. Prezes sądu prześle uchwałę sądowi apelacyjnemu, z wymienieniem kwalifikacyj wybranych kandydatów, przedstawiając jednocześnie wszystkich kandydatów, którzy zgłosili się wskutek obwieszczeń lub zostali przedstawieni przez członków zgromadzenia ogólnego.

Art. 93. § 1. Kolegium administracyjne sądu apelacyjnego w ciągu siedmiu dni po otrzymaniu uchwały zgromadzenia ogólnego sądu okręgowego wyraża swą opinię o kandydatach wskazanych w uchwale, przyczem ze swej strony może ponadto wskazać z podaniem motywów innych jeszcze kandydatów szczególnie wykwalifikowanych z pośród osób, przedstawionych zgromadzeniu ogólnemu sądu okręgowego.

§ 2. Opinię kolegium administracyjnego sądu apelacyjnego wraz z uchwałą zgromadzenia ogólnego sądu okręgowego prezes sądu apelacyjnego przesyła bezzwłocznie Ministrowi Sprawiedliwości, przedstawiając jednocześnie wszystkich kandydatów.

Art. 94. Przepisy art. 92 i 93 mają zastosowanie do sposobu przedstawiania kandydatów na stanowiska sędziów apelacyjnych z tą zmianą, że czynności sądu okręgowego wykona sąd apelacyjny, sądu zaś apelacyjnego — Sąd Najwyższy.

Art. 95. Na każde wolne stanowisko sędziego Sądu Najwyższego zgromadzenie ogólne tegoż Sądu, po wysłuchaniu opinii kolegium administracyjnego, wskazuje z listy rocznej trzech kandydatów. Pierwszy prezes Sądu Najwyższego przesyła Ministrowi Sprawiedliwości uchwałę zgromadzenia ogólnego wraz z listą roczną, ułożoną w porządku alfabetycznym.

Art. 96. § 1. Minister Sprawiedliwości przedstawia do mianowania na stanowiska sędziów okręgowych i apelacyjnych jednego z kandydatów wskazanych przez sądy.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może przedstawić do mianowania kandydatów także z pośród innych osób, odpowiadających warunkom art. 82—88, w granicach jednej piątej części, liczonej na dany rok oddzielnie dla sądów okręgowych i sądów apelacyjnych, na podstawie przeciętnej liczby mianowań z ostatnich trzech lat.

§ 3. Minister Sprawiedliwości przedstawia do mianowania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego jednego z kandydatów wskazanych uchwałą zgromadzenia ogólnego Sądu Najwyższego lub umieszczonej na liście rocznej.

Art. 97. Przepisy art. 91—96 nie mają zastosowania do nominacji prezesów i wiceprezesów.

Art. 98. § 1. Stosunek służbowy zawiązuje się z chwilą doręczenia urzędowego zawiadomienia o mianowaniu.

§ 2. Sędzia powinien zgłosić się w celu objęcia stanowiska u kierownika właściwego sądu w ciągu dni czternastu od dnia otrzymania urzędowego zawiadomienia o mianowaniu, a jeżeli przechodzi z innego stanowiska w służbie państwowej—od dnia zwolnienia od obowiązków poprzedniej służby.

§ 3. Nieusprawiedliwione niezachowanie terminu zgłoszenia się daje Ministrowi Sprawiedliwości prawo unieważnienia nominacji lub postawienia wniosku o unieważnienie nominacji, w zależności od trybu, w jakim nastąpiło mianowanie.

Art. 99. Na sędziego, który bezpośrednio przedtem był w służbie państwowej, wszelkie prawa i obowiązki związane z jego stanowiskiem sędziowskim przechodzą z chwilą zwolnienia go od poprzedniej służby, w innych wypadkach — z chwilą objęcia stanowiska, o ile szczególne przepisy nie zawierają odmiennych postanowień.

Art. 100. § 1. Obejmując stanowisko, sędzia składa wobec prezesa lub jego zastępcy i przynajmniej dwóm sędziów właściwego sądu ślubowanie, którego brzmienie ustali rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej, wydane na podstawie uchwały Rady Ministrów.

§ 2. Sędzia, przechodzący z jednego stanowiska sędziowskiego na drugie, ponownego ślubowania nie składa.

Art. 101. § 1. Prezes właściwego sądu prowadzi dla każdego sędziego osobny wykaz stanu służby, zawierający istotne dane dotyczące jego stosunków osobistych i służbowych.

§ 2. Sposób prowadzenia tych wykazów określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości.

Rozdział III.

Zmiana stanowiska.

Art. 102. § 1. Mianowanie sędziego na inne stanowisko lub przeniesienie go na inne miejsce służbowe może nastąpić tylko za jego zgodą, przy odpowiednim zastosowaniu art. 91—98.

§ 2. Przepis ten nie dotyczy wypadków przeniesienia:

- a) z powodu zmiany ustroju sądownictwa lub zniesienia danego sądu;
- b) z powodu powstałego powinowactwa pomiędzy sędziami, lub sędziami a prokuratorami danego sądu;

c) dla dobra wymiaru sprawiedliwości lub powagi stanowiska sędziowskiego, na podstawie orzeczenia zgromadzenia ogólnego sądu wyższego, powziętego na wniosek Ministra Sprawiedliwości;

d) w drodze dyscyplinarnej.

§ 3. Przeniesienie sędziego w wypadkach objętych niniejszym artykułem zarządza Minister Sprawiedliwości.

Art. 103. Przeniesienie stałe lub czasowe siedziby sądu powoduje tem samem zmianę miejsca służbowego sędziów tegoż sądu.

Art. 104. W razie przeniesienia sędziego do innej miejscowości, należy mu się zwrot kosztów przeniesienia, z wyjątkiem wypadku, gdy przeniesienie sędziego nastąpiło w drodze wyroku dyscyplinarnego.

Art. 105. § 1. Delegować sędziego za jego zgodą do zastępczego pełnienia w innym sądzie obowiązków sędziego lub czynności administracyjnej, albo do czynności w Ministerstwie Sprawiedliwości, może tylko Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii kolegium administracyjnego właściwego sądu.

§ 2. W nagłych wypadkach Minister Sprawiedliwości może i bez opinii kolegium administracyjnego delegować sędziego za jego zgodą i po wysłuchaniu kierownika właściwego sądu, jednakże na czas nie dłuższy niż trzy miesiące.

§ 3. O ile chodzi o czynności sędziowskie w okręgu tego samego sądu apelacyjnego, prawo wymienione w § 2 służy także prezesowi sądu apelacyjnego.

§ 4. Minister Sprawiedliwości może delegować sędziego nawet wbrew jego woli, jednakże na czas nie dłuższy niż trzy miesiące w ciągu trzech lat.

Art. 106. W razie powołania sędziego do czasowej służby wojskowej, przywiązane do jego stanowiska prawa i obowiązki służbowe pozostają w czasie trwania tej służby w zawieszeniu. Sędzia zatrzymuje jednak swoje stanowisko, a czas służby wojskowej wlicza się całkowicie do jego służby cywilnej czynnej. Należne w tym czasie uposażenie określają osobne przepisy.

Art. 107. Sędzia, którego stanowisko zwinęto w myśl art. 102 § 2 lit. a), przeniesiony zostaje na inne równorzędne stanowisko. Aż do tego czasu sędzia może być delegowany w tym samym charakterze do innego sądu bez ograniczeń wskazanych w art. 105 § 4, lub otrzymuje zwolnienie od zajęć z prawem pobierania całkowitego uposażenia.

Art. 108. Sędzia ma prawo przejść w stan spoczynku na własne żądanie:

- a) bez względu na wiek, jeżeli z powodu ułomności cielesnej albo z powodu upadku sił fizycznych lub umysłowych stał się trwale niezdolny do służby;
- b) bez względu na zdolność do służby, gdy przekroczył sześćdziesiąt lat życia;
- c) gdy uzyskał prawo do pełnego uposażenia emerytalnego i ukończył pięćdziesiąt pięć lat życia.

Art. 109. § 1. Sędzia przechodzi w stan spoczynku z urzędu:

- a) gdy ukończył siedemdziesiąt lat życia;

- b) skutek wyroku sądu dyscyplinarnego;
- c) gdy sędzia zwolniony od zajęć w myśl art. 107 nie otrzyma w ciągu roku nowego stanowiska.

§ 2. W stosunku do sędziów Sądu Najwyższego, Rada Ministrów może na wniosek Ministra Sprawiedliwości przedłużyć w poszczególnym wypadku okres, przewidziany w § 1 lit. a), do lat siedemdziesięciu pięciu.

Art. 110. Sędzia może być przeniesiony w stan spoczynku z urzędu:

- a) gdy z powodu choroby lub zwolnienia od zajęć dla poratowania zdrowia nie pełnił służby dłużej niż rok; za przerwę uważane będą tylko te okresy czynnej służby, które wynoszą co najmniej połowę czasu, spędzonego poprzednio poza służbą z powyższych powodów;
- b) gdy z powodu ułomności cielesnej albo z powodu upadku sił fizycznych lub umysłowych stał się trwale niezdolny do służby;
- c) w interesie wymiaru sprawiedliwości, na podstawie orzeczenia zgromadzenia ogólnego sądu wyższego, powziętego większością trzech piątych głosów obecnych, na wniosek Ministra Sprawiedliwości lub zgromadzenia ogólnego sądu właściwego.

Art. 111. § 1. Władzą naczelną w stosunku do sędziów, w rozumieniu art. 26 i nast. ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. № 6, poz. 46), jest Minister Sprawiedliwości.

§ 2. Przeniesienie w stan spoczynku w wypadkach, wskazanych w art. 108 pod a) i w art. 110 pod a) i b) niniejszego prawa, może nastąpić tylko na podstawie orzeczenia zgromadzenia ogólnego sądu wyższego. Tryb postępowania określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości.

Rozdział IV.

Zrzeczenie się stanowiska.

Art. 112. § 1. Sędzia może zrzec się zajmowanego stanowiska bez podania powodów, jednak opuścić stanowisko może dopiero po otrzymaniu urzędowego zawiadomienia o zwolnieniu go przez Ministra Sprawiedliwości.

§ 2. Odmowa zwolnienia może tylko wówczas nastąpić, jeżeli sędzia pozostaje pod sądem dyscyplinarnym lub karnym, albo jeżeli nie dopełnił zaległych zobowiązań służbowych.

Art. 113. Zrzeczenie się stanowiska sędziego obejmuje też zrzeczenie się wszelkich praw, wynikających ze stosunku służbowego.

Rozdział V.

Prawa.

Art. 114. § 1. Sędzia grodzki ma prawo do pięcioletniego, inni zaś sędziowie — do sześciotygodniowego wypoczynku w każdym roku kalendarzowym, w zasadzie w okresie feryj sądowych, a ponadto ze szczególnie ważnych powodów może uzyskać zwolnienie od zajęć na terminy określone.

§ 2. Terminy wypoczynku oznacza oraz zwolnienia od zajęć udziela:

sędziom — kolegium administracyjne właściwego sądu,
naczelnikom sądów grodzkich — prezes sądu okręgowego,
prezesom sądów okręgowych — prezes sądu apelacyjnego,
prezesom sądów apelacyjnych i pierwszemu prezesowi Sądu Najwyższego — Minister Sprawiedliwości.

§ 3. Zwolnienia od zajęć na czas do dwóch tygodni może również udzielić kierownik sądu. Z takiego zwolnienia może korzystać kierownik sądu, zawiadamiając o tem jednocześnie władzę właściwą w myśl paragrafu poprzedniego.

§ 4. Zwolnienie od zajęć na czas dłuższy niż cztery tygodnie w danym roku kalendarzowym wymaga zgody Ministra Sprawiedliwości.

Art. 115. Jeżeli tego wymagają nadzwyczajne i niecierpiące zwłoki względy służbowe, władza, która udzieliła zwolnienia od zajęć, może je w każdej chwili odwołać, z wyjątkiem wypadku choroby stwierdzonej urzędowym świadectwem lekarskim. Z tych samych powodów Minister Sprawiedliwości może zawiesić wypoczynki. Sędziemu należy zwrócić koszty podróży spowodowane odwołaniem, a skoro okoliczności na to pozwolą — umożliwić mu dalsze korzystanie z udzielonego zwolnienia od zajęć.

Art. 116. Uposażenie sędziego ulega zapowiedzeniu i zajęciu najwyższej do wysokości jednej piątej części sumy przypadającej do wypłaty, o ile zaś chodzi o roszczenia za alimenty — także do wysokości drugiej piątej części.

Art. 117. § 1. Przy zbiegu zapowiedzeń i zajęć za alimenty i za inne należności lub długi, jedną piątą część uposażenia należy stosunkowo podzielić między alimenty i inne należności lub długi, drugą jedną piątą część należy przekazać wyłącznie na zaspokojenie alimentów, o ile pierwsza jedna piąta część przy zbiegu innych wierzycieli na pokrycie alimentów nie wystarcza.

§ 2. Należne sędziemu diety, zwrot kosztów oraz wszelkie inne wypłaty służbowe, prócz uposażenia, są wyłączone z pod zapowiedzenia i zajęcia.

§ 3. Umowy, których przedmiot stanowi odstępnie lub zastaw uposażenia sędziowskiego, są nieważne.

Art. 118. Sędziowie korzystają z praw służących urzędnikom państwowym, o ile niniejsze prawo inaczej nie stanowi.

Rozdział VI.

Obowiązki.

Art. 119. Sędzia obowiązany jest służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, obowiązki swego zawodu wypełniać zgodnie z ustawami i gorliwie, poświęcając im całą swą wiedzę i doświadczenie.

Art. 120. § 1. Sędzia obowiązany jest zachować w tajemnicy okoliczności sprawy, o których poza jawną rozprawą sądową powziął wiadomość ze względu na swoje stanowisko sędziowskie.

§ 2. Obowiązek zachowania tajemnicy ustaje, gdy sędzia składa zeznanie jako świadek przed sądem, chyba że ujawnienie tajemnicy zagraża dobru Państwa albo takiemu ważnemu interesowi prywat-

nemu, który nie jest sprzeczny z celami wymiaru sprawiedliwości.

§ 3. Od obowiązku zachowania tajemnicy może zwolnić sędziego tylko Minister Sprawiedliwości.

§ 4. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa także po opuszczeniu służby.

Art. 121. Sędzia powinien na służbie i poza służbą strzec powagi sądu i unikać wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego, a zwłaszcza nie powinien należeć do stronnictw politycznych, ani brać udziału w takich wystąpieniach o charakterze politycznym, które mogłyby osłabiać zaufanie do bezstronności sędziego.

Art. 122. Jeżeli sędzia nie może pełnić swych obowiązków z powodu choroby lub innej uzasadnionej przyczyny, powinien o tem niezwłocznie zawiadomić kierownika sądu, a na jego żądanie złożyć odpowiednie dowody lub wyjaśnienia.

Art. 123. § 1. Sędzia powinien mieszkać w siedzibie sądu.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może wyrazić zgodę na wyjątek od powyższej zasady.

Art. 124. Sędziemu nie wolno obok piastowanego stanowiska sędziowskiego zajmować żadnego urzędu państwowego, z wyjątkiem stanowisk: profesora, docenta i lektora w szkołach akademickich, o ile zajmowanie takiego stanowiska nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków sędziowskich.

Art. 125. § 1. Sędziemu nie wolno oddawać się zajęciom ubocznym, któreby przeszkadzały w pełnieniu jego obowiązków sędziowskich albo mogły uchybiać jego godności lub zachwiać zaufanie do jego bezstronności.

§ 2. Sędziemu nie wolno brać osobistego udziału w prowadzeniu przedsiębiorstwa finansowego, przemysłowego lub handlowego, ani należeć do rady nadzorczej takiego przedsiębiorstwa, choćby stanowiło w całości lub w części jego własny majątek.

§ 3. Kolegium administracyjne właściwego sądu może sędziemu zezwolić na branie udziału w prowadzeniu spółdzielni, przeznaczonej dla sędziów, prokuratorów lub urzędników sądowych.

Art. 126. § 1. O każdym zajęciu ubocznym sędzia powinien niezwłocznie zawiadomić prezesa właściwego sądu. Jeżeli prezes uważa, że dane zajęcie uboczne podpada pod zakaz art. 124 lub art. 125, sprawę rozstrzyga ogólne zgromadzenie danego sądu.

§ 2. Prezes sądu apelacyjnego lub okręgowego o swoim zajęciu ubocznym powinien zawiadomić Ministra Sprawiedliwości, który może odmówić swej zgody na to zajęcie.

Art. 127. § 1. Sędzia powinien wnosić w drodze służbowej wszelkie żądania, przedstawienia i zażalenia w sprawach osobistych, związanych z jego stanowiskiem.

§ 2. W żadnym razie sędzia nie powinien w takich sprawach zwracać się do instytucyj i osób postronnych, ani też podawać tych spraw do wiadomości publicznej.

Art. 128. § 1. Sędziowie przy rozprawach używają togi i biretu, jako stroju urzędowego.

§ 2. Szczegóły tego stroju, tudzież strój lub odznaki sędziów przy czynnościach urzędowych poza

rozprawą określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości.

Rozdział VII.

Odpowiedzialność dyscyplinarna.

Art. 129. § 1. Za przewinienia służbowe i uchybienia godności urzędu sędziowie ulegają karze dyscyplinarnej.

§ 2. Sędzia odpowiada także za swoje postępowanie przed objęciem stanowiska sędziowskiego, jeżeli przez nie uchybił obowiązkom piastowanego wówczas urzędu państwowego lub okazał się niegodnym stanowiska sędziowskiego.

Art. 130. Kary dyscyplinarne są następujące:

- a) upomnienie;
- b) nagana;
- c) wstrzymanie na czas nie wyżej trzech lat wliczenia czasu służby do wymiaru wyższej grupy lub szczebla uposażenia;
- d) przeniesienie na inne miejsce służbowe na koszt skazanego;
- e) usunięcie ze stanowiska kierownika sądu;
- f) przeniesienie w stan spoczynku;
- g) wydalenie ze służby sędziowskiej.

Art. 131. Kara nagany pociąga za sobą wstrzymanie posunięcia do wyższego uposażenia przez jeden rok.

Art. 132. Usunięcie ze stanowiska kierownika sądu pociąga za sobą przeniesienie na stanowisko sędziego sądu równorzędnego, z utratą dodatków połączonych z jego dotychczasowem stanowiskiem.

Art. 133. Z karą przeniesienia w stan spoczynku sąd łączy zmniejszenie uposażenia emerytalnego najwyżej o pięćdziesiąt procent. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie sąd może zastosować karę przeniesienia w stan spoczynku bez zmniejszenia uposażenia.

Art. 134. § 1. Skazanie na wydalenie pociąga za sobą utratę tytułu sędziowskiego i wszelkich praw ze stosunku służbowego wynikających.

§ 2. Sąd może jednak w drodze wyjątku przedstawić Ministrowi Sprawiedliwości wniosek o przyznaniu rodzinie skazanego zasiłku na zasadach, wskazanych w art. 23 punkt 2 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. № 6, poz. 46).

Art. 135. § 1. Sędziego, będącego w stanie spoczynku, można pociągnąć do odpowiedzialności dyscyplinarnej za przewinienia dyscyplinarne popełnione zarówno w czasie służby czynnej, jak i w stanie spoczynku.

§ 2. W tym wypadku mogą być orzeczone kary następujące:

- a) upomnienie;
- b) nagana;
- c) zmniejszenie uposażenia emerytalnego najwyżej o dwadzieścia pięć procent;
- d) pozbawienie prawa używania tytułu sędziego z pozbawieniem lub ze zmniejszeniem uposażenia emerytalnego najmniej o dwadzieścia pięć procent; w razie pozbawienia uposażenia ma zastosowanie przepis art. 134 § 2.

Art. 135. § 1. Jeżeli od chwili przewinienia do chwili wszczęcia postępowania dyscyplinarnego upłynęło pięć lat, postępowanie dyscyplinarne nie może być wszczęte, a w razie wszczęcia — należy je umorzyć.

§ 2. Jeżeli jednak czyn zawiera znamiona przestępstwa karnego, przedawnienie dyscyplinarne nie może nastąpić wcześniej, niż przedawnienie karne.

Art. 137. § 1. Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych powołane są sądy następujące:

- a) sąd dyscyplinarny okręgu apelacyjnego, orzekający w pierwszej instancji w składzie trzech sędziów apelacyjnych w sprawach przeciw sędziom, zajmującym stanowiska w sądach okręgowych i grodzkich danego okręgu apelacyjnego;
- b) sąd dyscyplinarny wyższy, orzekający w pierwszej instancji w składzie trzech sędziów Sądu Najwyższego w sprawach przeciw sędziom, zajmującym stanowiska w sądach apelacyjnych i w Sądzie Najwyższym, tudzież w drugiej instancji w sprawach rozpoznanych przez sąd dyscyplinarny okręgu apelacyjnego;
- c) Najwyższy Sąd Dyscyplinarny, orzekający w drugiej instancji w składzie pięciu sędziów Sądu Najwyższego w sprawach rozpoznanych w pierwszej instancji przez sąd dyscyplinarny wyższy.

§ 2. Właściwość sądu określa stanowisko sędziego, zajmowane w chwili wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, choćby obwiniony po wdrożeniu postępowania dyscyplinarnego objął stanowisko uzasadniające właściwość innego sądu. Właściwość sądu dla sędziego w stanie spoczynku określa stanowisko sędziego zajmowane w chwili przejścia w stan spoczynku.

§ 3. Spory o właściwość rozstrzyga Najwyższy Sąd Dyscyplinarny na posiedzeniu niejawnem.

Art. 138. § 1. Przewodniczącym sądu dyscyplinarnego okręgu apelacyjnego jest prezes sądu apelacyjnego.

§ 2. Członków sądu dyscyplinarnego w liczbie sześciu sędziów, w tem dwóch zastępców przewodniczącego, wybiera zgromadzenie ogólne sądu apelacyjnego.

Art. 139. § 1. Przewodniczącym sądu dyscyplinarnego wyższego jest najstarszy po pierwszym prezie — prezes Sądu Najwyższego.

§ 2. Członków sądu dyscyplinarnego wyższego w liczbie sześciu, w tem dwóch zastępców przewodniczącego, wybiera zgromadzenie ogólne Sądu Najwyższego.

Art. 140. § 1. Przewodniczącym Najwyższego Sądu Dyscyplinarnego jest pierwszy prezes Sądu Najwyższego.

§ 2. Członków Najwyższego Sądu Dyscyplinarnego w liczbie dziesięciu, w tem zastępcę przewodniczącego, wybiera zgromadzenie ogólne Sądu Najwyższego.

Art. 141. § 1. Wyboru członków sądów dyscyplinarnych i podziału czynności dokonają zgromadzenia ogólne przed końcem każdego roku na rok następny.

§ 2. W razie potrzeby, uzupełnienie składu może nastąpić w ciągu roku.

Art. 142. Orzeczenia sądu zapadają większością głosów. Przewodniczący głosuje ostatni.

Art. 143. § 1. Przed powzięciem jakiegokolwiek orzeczenia sąd wysłucha wniosków prokuratora dyscyplinarnego.

§ 2. Prokuratorem dyscyplinarnym w sądzie dyscyplinarnym okręgu apelacyjnego jest prokurator apelacyjny, w wyższym sądzie dyscyplinarnym — prokurator Sądu Najwyższego wyznaczony przez pierwszego prokuratora, w Najwyższym Sądzie Dyscyplinarnym — pierwszy prokurator Sądu Najwyższego.

§ 3. Prokuratora dyscyplinarnego może zastąpić inny prokurator, wyznaczony przez niego dla określonej sprawy.

Art. 144. Posiedzenia sądu odbywają się w obecności protokolanta, którym w sądzie dyscyplinarnym okręgu apelacyjnego powinien być wyznaczony przez prezesa sądu apelacyjnego sędzia lub aplikant, w sądzie zaś dyscyplinarnym wyższym i w Najwyższym Sądzie Dyscyplinarnym — członek Biura orzecznictwa wyznaczony przez pierwszego prezesa Sądu Najwyższego.

Art. 145. Obwiniony może przybrać obrońcę z pośród sędziów, prokuratorów lub adwokatów.

Art. 146. § 1. Postępowanie dyscyplinarne jest tajne.

§ 2. Podczas rozprawy, prócz osób biorących udział w sprawie, mogą być obecni dwaj mężowie zaufania, wybrani przez obwinionego lub obwinionych z pośród sędziów lub prokuratorów.

§ 3. Orzeczenia dyscyplinarne można podawać do wiadomości publicznej jedynie po ich uprawnieniu się, na podstawie uchwały sądu dyscyplinarnego, za zezwoleniem Ministra Sprawiedliwości.

Art. 147. § 1. Wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego władza nadzorcza przedstawia sądowi dyscyplinarnemu, po wstępnej wyjaśnieniu okoliczności koniecznych do ustalenia znamion przewinienia, przyzem obwinionemu należy dać możliwość złożenia wyjaśnień.

§ 2. Właściwy sąd dyscyplinarny na posiedzeniu niejawnem rozpoznaje wniosek i w razie uwzględnienia go wydać uchwałę, którą wszczynają postępowanie dyscyplinarne. W uchwale należy dokładnie oznaczyć zarzuty, mające być przedmiotem postępowania.

§ 3. Sąd może, przed powzięciem uchwały o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego, zarządzić wyświetlenie stanu sprawy za pośrednictwem wyznaczonego sędziego albo właściwego kierownika sądu.

§ 4. Przeciw uchwale, oddalającej wniosek o wszczęcie postępowania, prokuratorowi dyscyplinarnemu służy w ciągu siedmiu dni od dnia doręczenia skarga do sądu dyscyplinarnego drugiej instancji, który rozstrzyga na posiedzeniu niejawnem.

Art. 148. Wszczynając postępowanie dyscyplinarne, sąd może zarządzić od razu rozprawę lub polecić przeprowadzenie śledztwa.

Art. 149. Sędzia wyznaczony do przeprowadzenia śledztwa bada okoliczności sprawy i zbiera

dowody, świadków i znawców w razie potrzeby przesłuchuje pod przysięgą.

Art. 150. Sędzia wyznaczony do przeprowadzenia śledztwa może rozciągnąć badanie na zarzuty nie wyszczególnione w uchwale, wszczynającej postępowanie dyscyplinarne.

Art. 151. Na żądanie sędziego, wyznaczonego do przeprowadzenia śledztwa, sądy oraz inne władze państwowe i samorządowe obowiązane są udzielać pomocy.

Art. 152. § 1. Po ukończeniu śledztwa, sędzia wyznaczony przesyła akta prokuratorowi dyscyplinarnemu w celu przedstawienia wniosku. Przed odeśłaniem sędzia powinien dać obwinionemu lub jego obrońcy możność przejrzenia akt i poczynienia wyciągow.

§ 2. Prokurator i obwiniony mogą składać wnioski o uzupełnienie śledztwa.

Art. 153. Sąd dyscyplinarny, po otrzymaniu wniosku prokuratora, na posiedzeniu niejawnem:

- a) zarządza, w miarę potrzeby, uzupełnienie śledztwa;
- b) zarządza wyznaczenie rozprawy i rozstrzyga o potrzebie wezwania świadków i znawców;
- c) wydaje wyrok skazujący, jeżeli wymierza tylko karę upomnienia;
- d) umarza postępowanie dyscyplinarne.

Art. 154. § 1. W uchwale zarządzającej wyznaczenie rozprawy sąd oznacza dokładnie zarzuty, mające stanowić jej przedmiot.

§ 2. Odpis uchwały doręcza się prokuratorowi i obwinionemu.

Art. 155. § 1. W razie skazania bez rozprawy na karę upomnienia, odpis wyroku z uzasadnieniem doręcza się prokuratorowi i obwinionemu, którzy mogą w ciągu siedmiu dni od daty doręczenia żądać przeprowadzenia rozprawy.

§ 2. W razie takiego żądania, wyrok poprzedni uważa się za niebyły.

Art. 156. § 1. Odpis uchwały, umarzającej postępowanie dyscyplinarne, wraz z uzasadnieniem doręcza się prokuratorowi, któremu służy skarga w ciągu dni siedmiu od daty doręczenia. Skargę rozstrzyga sąd dyscyplinarny drugiej instancji na posiedzeniu niejawnem.

§ 2. Po uprawomocnieniu się uchwały doręcza się jej odpis obwinionemu.

Art. 157. § 1. Przewodniczący wyznacza dzień rozprawy i zawiadamia o nim prokuratora, obwinionego i obrońcę, oraz wzywa powołanych do rozprawy świadków i znawców.

§ 2. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo obwinionego lub jego obrońcy nie wstrzymuje rozpoznania sprawy.

Art. 158. Wnioski prokuratora i obwinionego w przedmiocie dowodów, przedstawione przed rozprawą, sąd rozpoznaje na posiedzeniu niejawnem.

Art. 159. § 1. Rozprawę rozpoczyna odczytanie uchwały zarządzającej jej wyznaczenie, poczem następuje przesłuchanie obwinionego. Akta dochodzeń i śledztwa można odczytać, według uznania sądu, w całości lub w części. Sąd zarządzi bezpośrednio przeprowadzenie dowodów, jakich dostarczy-

ły dochodzenia i śledztwo lub które dopuszczono później, jeżeli to uzna za potrzebne.

§ 2. Rozprawę kończą przemówienia prokuratora i obrońcy, poczem obwinionemu służy głos ostatni.

Art. 160. Jeżeli w toku rozprawy ujawni się nowe przewinienie, sąd może wydać co do niego wyrok tylko za zgodą prokuratora i obwinionego lub jego obrońcy. W braku zgody należy wszcząć osobne postępowanie.

Art. 161. W naradzie i głosowaniu uczestniczą wyłącznie sędziowie orzekający.

Art. 162. § 1. Koszty postępowania dyscyplinarnego ponosi w razie wyroku skazującego obwiniony, w innych wypadkach—Skarb Państwa.

§ 2. Sąd ma prawo, uwzględniając sposób obrony obwinionego i jego stosunki majątkowe, zwolnić go od zwrotu całości lub części kosztów.

Art. 163. § 1. Sąd opiera wyrok na dowodach ujawnionych w toku rozprawy.

§ 2. Sentencję wyroku, sporządzoną bezpośrednio po głosowaniu, podpisują wszyscy sędziowie, poczem przewodniczący ją ogłasza.

§ 3. Wyrok z uzasadnieniem należy sporządzić w ciągu siedmiu dni i niezwłocznie doręczyć prokuratorowi i obwinionemu.

Art. 164. Z przebiegu rozprawy sporządza się protokół, który zawiera wymienienie składu sądu i osób obecnych na rozprawie oraz przedstawienie przebiegu rozprawy z podaniem treści zeznań świadków i opinii znawców. Protokół podpisują przewodniczący i protokulant.

Art. 165. Odwołanie składa się w sądzie, który rozpoznawał sprawę w pierwszej instancji, w ciągu siedmiu dni od daty doręczenia wyroku.

Art. 166. § 1. Sąd odwoławczy na posiedzeniu niejawnem:

a) odrzuca odwołanie, jako niedopuszczalne, spóźnione lub niepodpisane przez osobę uprawnioną, albo

b) zarządza wyznaczenie rozprawy odwoławczej.

§ 2. Do postępowania odwoławczego mają odpowiednie zastosowanie przepisy o postępowaniu w pierwszej instancji. Sąd odwoławczy może zlecić uzupełnienie materiału dowodowego przez sędziego, którego wyznaczy sąd dyscyplinarny pierwszej instancji.

Art. 167. § 1. W razie śmierci obwinionego przed uprawomocnieniem się wyroku, sąd umarza postępowanie.

§ 2. Jeżeli obwiniony w toku postępowania występuje ze służby sędziowskiej, postępowanie dyscyplinarne toczy się dalej, przyczem w razie gdy obwiniony przechodzi do innej służby państwowej, adwokatury, notariatu lub służby samorządowej, sąd przesyła wyrok jego zwierzchności.

Art. 168. § 1. Po uprawomocnieniu się wyroku, przewodniczący sądu pierwszej instancji przesyła odpis wyroku z uzasadnieniem Ministrowi Sprawiedliwości, nadto — właściwemu prezesowi sądu apelacyjnego, a o ile chodzi o sędziów Sądu Najwyższego — pierwszemu prezesowi.

§ 2. Wykonanie wyroku należy do Ministra Sprawiedliwości, a co do kar wymienionych w art. 130 pod lit. a)—c) i w art. 135 § 2 pod lit. a) oraz b)— do prezesa sądu apelacyjnego lub pierwszego prezesa Sądu Najwyższego.

Art. 169. Wznowienie postępowania dyscyplinarnego na niekorzyść obwinionego może nastąpić na wniosek właściwej władzy nadzorczej, jeżeli umorzenie sprawy albo wydanie wyroku nastąpiło wskutek przestępstwa karnego, albo jeżeli w ciągu pięciu lat od umorzenia lub wyroku wyjdą na jaw nowe okoliczności lub dowody, które mogą uzasadnić skazanie lub wymierzenie kary surowszej.

Art. 170. § 1. Wznowienie postępowania dyscyplinarnego na korzyść skazanego może nastąpić nawet po jego śmierci, jeżeli wyjdą na jaw nowe okoliczności lub dowody, które mogą uzasadnić uniewinnienie lub wymierzenie kary łagodniejszej.

§ 2. W razie śmierci skazanego, wnioski o wznowienie przedstawiać mogą: żona skazanego, jego krewni w linii prostej oraz prokurator.

Art. 171. § 1. Wniosek o wznowienie postępowania dyscyplinarnego składa się do sądu, który rozpoznawał sprawę w pierwszej instancji, najpóźniej w ciągu trzech miesięcy od chwili powzięcia przez uprawnionego do wniosku wiadomości o okolicznościach wymienionych w art. 169 lub 170.

§ 2. Sąd rozpoznaje wniosek na posiedzeniu niejawnym, po zażądaniu pisemnego oświadczenia strony przeciwnej i przeprowadzeniu w razie potrzeby śledztwa.

§ 3. Uchwały w przedmiocie wznowienia ulegają zaskarżeniu w ciągu siedmiu dni od doręczenia. Sąd dyscyplinarny drugiej instancji rozstrzyga skargę na posiedzeniu niejawnym.

§ 4. Wznawiając postępowanie, sąd może zarządzić wstrzymanie wykonania wyroku.

Art. 172. Jeżeli dopuszczono wznowienie na korzyść skazanego, w nowym wyroku nie można wymierzyć kary surowszej.

Art. 173. Jeżeli nowy wyrok jest korzystniejszy dla obwinionego, Skarb Państwa zwraca to, co obwiniony lub uprawnieni do zaopatrzenia członkowie jego rodziny stracili z uposażenia lub zaopatrzenia wskutek poprzedniego skazania, a, stosownie do uznania sądu, również kosztą poprzedniego postępowania dyscyplinarnego.

Art. 174. § 1. Jeżeli przewinienie zawiera cechy przestępstwa karnego, sąd wydaje uchwałę w myśl art. 81, co nie wstrzymuje toku postępowania dyscyplinarnego.

§ 2. Sąd dyscyplinarny może jednak zawiesić postępowanie do ukończenia postępowania karnego.

Art. 175. § 1. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne nie było wszczęte lub zostało zawieszono, wówczas po prawomocnem zakończeniu postępowania karnego sąd karny przesyła akta właściwemu sądowi dyscyplinarnemu pierwszej instancji, który na posiedzeniu niejawnym rozstrzyga, czy należy wszcząć lub prowadzić nadal postępowanie dyscyplinarne, choćby sąd karny wydał wyrok uniewinniający.

§ 2. Jeżeli przeciw sędziemu zapadł prawomocny wyrok karny, pociągający za sobą w myśl ustawy utratę stanowiska, sąd dyscyplinarny zawiadamia

o tem Ministra Sprawiedliwości, który zarządza wydalenie skazanego ze służby.

§ 3. Przepisy art. 134 mają i w tym wypadku zastosowanie.

Art. 176. § 1. Odpis prawomocnego wyroku skazującego na karę dyscyplinarną, z wyjątkiem upomnienia, dołącza się do akt osobowych i zamieszcza o nim wzmiankę w wykazie stanu służby.

§ 2. Po upływie pięciu lat od daty uprawomocnienia się wyroku dyscyplinarnego, orzekającego kary przewidziane w art. 130 pod b)—e), Minister Sprawiedliwości na wniosek skazanego zarządza sporządzenie nowego wykazu stanu służby z opuszczeniem wzmianki o wyroku dyscyplinarnym, jeżeli w ciągu tego okresu nie było innego wyroku skazującego.

Art. 177. § 1. Jeżeli miejsce pobytu obwinionego jest nieznanie i nie da się bez szczególnych trudności ustalić, wszelkie pisma doręcza się jego obrońcy, którego w razie potrzeby wyznaczyć należy z urzędu.

§ 2. W razie wyroku skazującego, zapadłego w warunkach § 1, obwiniony może w ciągu miesiąca od daty, kiedy się o nim dowiedział, zażądać wznowienia postępowania, choćby nie zachodziły warunki wymienione w art. 170.

§ 3. Przepis art. 170 § 2 ma odpowiednie zastosowanie.

Art. 178. Podanie wysłane pocztą lub telegraficznie uważa się za wniesione w dniu oddania w polskim urzędzie pocztowym lub telegraficznym.

Art. 179. § 1. Sąd dyscyplinarny drugiej instancji na posiedzeniu niejawnym może na prośbę obwinionego przywrócić termin chybiony.

§ 2. Wniosek o przywrócenie terminu składa się wraz z odwołaniem lub skargą do sądu pierwszej instancji w ciągu siedmiu dni po ustaniu przeszkody.

Art. 180. Pisma dotyczące postępowania dyscyplinarnego są wolne od wszelkich opłat.

Art. 181. O ile przepisy rozdziału niniejszego nie zawierają odmiennych postanowień, mają odpowiednie zastosowanie przepisy ustawy postępowania karnego.

Rozdział VIII.

Zawieszenie w czynnościach służbowych.

Art. 182. Sąd dyscyplinarny pierwszej instancji na posiedzeniu niejawnym może zawiesić w czynnościach służbowych sędziego:

- a) przeciw któremu wszczęto postępowanie karne lub dyscyplinarne;
- b) przeciw któremu wszczęto postępowanie sądowe o ubezwłasnowolnienie;
- c) któremu ogłoszono upadłość.

Art. 183. § 1. Jeżeli sędziego zaaresztowano z powodu schwywania na gorącym uczynku, albo jeżeli ze względu na rodzaj czynu sędziego powaga sądu lub istotne interesy służby wymagają natychmiastowego usunięcia go od wykonywania obowiązków służbowych, władza nadzorcza może zarządzić natychmiastową przerwę w czynnościach służbowych sędziego aż do postanowienia sądu dyscyplinarnego.

§ 2. O zarządzeniu tem należy jednocześnie zawiadomić sąd dyscyplinarny pierwszej instancji, który powinien niezwłocznie wydać uchwałę w przed-

miocie zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych.

Art. 184. § 1. Podczas zawieszenia sędziego nie może uzyskać wyższego szczebla uposażenia.

§ 2. Na czas trwania zawieszenia z powodu postępowania karnego lub dyscyplinarnego, sąd dyscyplinarny może ograniczyć uposażenie sędziego, nie więcej jednak niż do połowy.

Art. 185. Zawieszenie ustaje samo przez się z chwilą prawomocnego ukończenia postępowania dyscyplinarnego, jeżeli sąd dyscyplinarny nie uchylił go wcześniej.

Art. 186. Uchwały w przedmiocie zawieszenia ulegają zaskarżeniu w ciągu siedmiu dni od doręczenia; skarga nie wstrzymuje wykonania. Skargę rozstrzyga sąd dyscyplinarny drugiej instancji na posiedzeniu niejawnym.

Art. 187. § 1. W razie umorzenia postępowania, wydania wyroku uniewinniającego, albo skazania na upomnienie lub nagana, sędziemu zwraca się zatrzymana część uposażenia, a szczeble uposażenia liczy mu się tak, jakgdyby zawieszenia nie było, co nie wyłącza zastosowania art. 131.

§ 2. W razie skazania na wydalenie ze służby sędziowskiej lub na przeniesienie w stan spoczynku zatrzymana część uposażenia przechodzi na rzecz Skarbu Państwa. W innych wypadkach sąd stanowi w wyroku, czy zatrzymana część uposażenia ma być sędziemu zwrócona (§ 1), czy też przechodzi na rzecz Skarbu Państwa.

§ 3. W wypadku przeniesienia w stan spoczynku okresu zawieszenia nie wlicza się do czasu służby.

Rozdział IX.

Przepis ogólny.

Art. 183. W przepisach działu niniejszego przez wyrażenie ogólne: „sędzia” rozumie się także prezesów i innych sędziów zajmujących stanowiska kierowników; przez wyrażenie: „właściwy sąd”—ten sąd, do którego sędzia należy, a dla sędziów grodzkich—sąd okręgowy. Przez: „sąd wyższy” rozumie się, w stosunku do sędziów apelacyjnych lub Sądu Najwyższego—Sąd Najwyższy, a w innych wypadkach—sąd apelacyjny.

Dział III.

Sędziowie pokoju.

Art. 189. § 1. Sędziego pokoju i jego zastępcę wybierają mieszkańcy danego okręgu na pięć lat.

§ 2. Jeżeli wybór nie dojdzie do skutku lub liczba głosów oddanych przy wyborze nie dochodzi jednej trzeciej części ogólnej liczby wyborców, sędziego pokoju i jego zastępcę mianuje Minister Sprawiedliwości.

Art. 190. W razie nieprzyjęcia wyboru przez sędziego pokoju i jego zastępcę lub przedterminowego ich ustąpienia, Minister Sprawiedliwości mianuje sędziego pokoju i zastępcę na czas do końca bieżącego okresu.

Art. 191. Sędzią pokoju może być ten, kto posiada obywatelstwo polskie, korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich, mieszka przynajmniej od roku w danym okręgu, jest nieskazitelnego charakteru, ukończył trzydzieści lat życia, włada językiem polskim w słowie i piśmie oraz otrzymał wykształ-

cenie przynajmniej w zakresie sześciu klas państwowej szkoły średniej.

Art. 192. § 1. Nie może być sędzią pokoju:

- a) poseł do Sejmu lub senator;
- b) funkcjonariusz państwowy lub gminny w służbie czynnej;
- c) wojskowy w służbie czynnej;
- d) duchowny lub zakonnik;
- e) adwokat;
- f) notariusz.

§ 2. Nie może być sędzią pokoju osoba, przeciwko której toczy się postępowanie sądowe o przestępstwo z chęci zysku lub o zbrodnię.

Art. 193. Prawo wybierania posiada każdy, kto w dniu ogłoszenia wyborów mieszka w danym okręgu i posiada prawo wybierania do Sejmu.

Art. 194. Wybory zarządza prezes sądu okręgowego i w tym celu:

- a) mianuje przewodniczącego komisji wyborczej z pośród sędziów sądu okręgowego lub grodzkiego;
- b) wzywa rady gminne do wyboru członków komisji wyborczej;
- c) wzywa zarządy gmin do sporządzenia spisu wyborców;
- d) ogłasza w gminach okręgu wyborczego: dzień, godzinę i lokal wyborów, miejsce i czas do przeglądania listy wyborców i zgłaszania zarzutów, termin, w ciągu którego wyborcy mogą zgłaszać do komisji wyborczej kandydatów na sędziego pokoju i jego zastępcę; zgłoszenie powinno podpisać przynajmniej dziesięciu wyborców.

Art. 195. Jeżeli okrąg wyborczy obejmuje tylko jedną gminę, rada gminna wybiera dwóch członków do komisji wyborczej. Jeśli okrąg obejmuje więcej gmin, rada gminna każdej gminy wybiera do komisji wyborczej po jednym członku.

Art. 196. Zarządy gmin winny w ciągu miesiąca po otrzymaniu wezwania złożyć w biurze komisji wyborczej listę wyborców.

Art. 197. Każdy mieszkaniec okręgu wyborczego ma prawo w ciągu dwóch tygodni od upływu czasu do przeglądania listy zgłaszać w komisji wyborczej usłnie lub pisemnie zarzuty przeciw umieszczeniu lub pominięciu kogokolwiek na liście.

Art. 198. Komisja wyborcza rozstrzyga zarzuty, ustala listę wyborców, przyjmuje zgłoszenia kandydatów i odrzuca kandydatury osób, które nie czynią zadość wymaganiom art. 191 i 192.

Art. 199. § 1. Głosowanie jest tajne i odbywa się przez oddanie wystawionej przez komisję wyborczą karty głosowania, na której są umieszczone imiona i nazwiska kandydatów.

§ 2. Głos oddaje się przez podkreślenie nazwisk dwóch kandydatów.

§ 3. Kandydat, który otrzymał największą liczbę głosów, zostaje wybrany na sędziego, następny z kolei co do liczby otrzymanych głosów—na zastępcę sędziego. W razie równości głosów, rozstrzyga los.

Art. 200. Po ukończeniu głosowania komisja wyborcza niezwłocznie stwierdza ważność oddanych głosów, ustala wynik głosowania, podaje go do publicznej wiadomości i ogłasza, że zarzuty można usłnie

lub pisemnie wnosić do komisji wyborczej w ciągu tygodnia od dnia ogłoszenia.

Art. 201. Uchwały komisji wyborczej zapadają większością głosów. W razie równości głosów, przeważa głos przewodniczącego.

Art. 202. Komisja wyborcza sporządza ze swych czynności protokół i po upływie czasu do wnoszenia zarzutów przesyła akta prezesowi sądu okręgowego.

Art. 203. Prezes sądu okręgowego powołuje wybranych do objęcia urzędu, a jeżeli wniesiono zarzuty lub jeżeli sam poweźmie wątpliwość co do ważności wyborów, przekazuje akta sądowi okręgowemu.

Art. 204. § 1. Sąd okręgowy unieważnia wybory, jeżeli stwierdzi, że zaszło uchybienie mogące mieć istotny wpływ na wynik wyborów, albo że wybrano osobę nie odpowiadającą wymaganiom art. 191 i 192.

§ 2. W razie unieważnienia, odbywają się ponowne wybory na sędziego i zastępcę. Jeżeli ponowne wybory będą unieważnione, sędziego pokoju i jego zastępcę mianuje Minister Sprawiedliwości.

§ 3. Orzeczenia sądu okręgowego w przedmiocie ważności wyborów są ostateczne.

Art. 205. Sędziowie pokoju i zastępcy składają ślubowanie sędziowskie przed naczelnikiem sądu grodzkiego.

Art. 206. § 1. Sędzia pokoju wykonywa swoje czynności aż do objęcia stanowiska przez jego następcę.

§ 2. Sędziego pokoju może zwolnić przed upływem czasu, na który był powołany, Minister Sprawiedliwości, bądź na własne jego żądanie, bądź na podstawie uchwały zgromadzenia ogólnego sądu okręgowego.

Art. 207. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości określi prawa i obowiązki sędziów pokoju oraz ich odpowiedzialność dyscyplinarną.

Art. 208. Sędziowie pokoju pełnią swe obowiązki bezpłatnie, jednak mogą otrzymywać wynagrodzenie za oderwanie od zwykłych zajęć. Koszty, związane z wyborem i urzędowaniem sędziów pokoju, ponoszą właściwe gminy. Szczegóły określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a co do wynagrodzenia sędziów — nadto w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Dział IV.

Sędziowie handlowi.

Art. 209. § 1. Sędziów handlowych mianuje Minister Sprawiedliwości na trzy lata, po wysłuchaniu opinii Ministra Przemysłu i Handlu, z pośród osób proponowanych przez właściwe izby przemysłowo-handlowe.

§ 2. Sędziów handlowych może zwolnić przed upływem trzylecia Minister Sprawiedliwości, bądź na własne ich żądanie, bądź na podstawie orzeczenia zgromadzenia ogólnego sądu apelacyjnego.

Art. 210. Sędzią handlowym może być ten, kto posiada obywatelstwo polskie, korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich, jest nieskazitelnego charakteru, ukończył trzydzieści lat życia, włada językiem polskim w słowie i piśmie, oraz posiada praktyczną znajomość obrotu handlowego i zwyczajów handlowych.

Art. 211. Sędziowie handlowi składają ślubowanie sędziowskie przed prezesem sądu okręgowego.

Art. 212. Sędziowie handlowi pełnią swe obowiązki bezpłatnie.

Art. 213. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości określi prawa i obowiązki oraz odpowiedzialność dyscyplinarną sędziów handlowych, a w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu — tryb ich powoływania.

Dział V.

Przysięgli.

Art. 214. Do sprawowania obowiązków przysięgłego powołuje się osoby płci męskiej, które:

- a) posiadają obywatelstwo polskie* i korzystają w pełni z praw cywilnych i obywatelskich;
- b) w dniu 1 stycznia tego roku, w którym układa się listę pierwotną, ukończyły nie mniej niż trzydzieści lat i nie więcej niż siedemdziesiąt lat życia;
- c) w dniu 1 stycznia tego roku, w którym układa się listę pierwotną, mieszkają przynajmniej od dwóch lat na obszarze danej gminy;
- d) rozumieją po polsku;
- e) umieją czytać i pisać.

Art. 215. Nie mogą być przysięgłymi osoby:

- a) które skazane zostały na karę pozbawienia wolności, nie wyłączając twierdzy za czyn przeciw Państwu, lub aresztu za czyn hańbiący, jak również osoby, przeciw którym toczy się postępowanie sądowe o przestępstwo, pociągające za sobą takie kary;
- b) które odbywają karę pozbawienia wolności lub są aresztowane na mocy postanowienia sądu;
- c) które z powodu wady umysłowej lub fizycznej nie mogą pełnić obowiązków przysięgłego;
- d) które utrzymują się z dobroczynności publicznej;
- e) które czerpią zyski z nierządu.

Art. 216. Nie powołuje się do sprawowania obowiązków przysięgłego:

- a) posłów do Sejmu i senatorów;
- b) pozostających w czynnej służbie — sędziów, prokuratorów, urzędników sekretariatu sądowego i urzędu prokuratorskiego, oraz komorników sądowych;
- c) funkcjonariuszów policji państwowej w służbie czynnej;
- d) wojskowych w służbie czynnej;
- e) duchownych i zakonników;
- f) lekarzy w miejscowościach, w których mieszka nie więcej niż dwóch lekarzy praktykujących;
- g) aptekarzy, którzy nie mają pomocników uprawnionych do wydawania lekarstw;
- h) sanitariuszów w szpitalach.

Art. 217. § 1. Uwalnia się od obowiązków przysięgłego w razie zgłoszonego żądania:

- a) osoby, którym stan zdrowia nie pozwala na pełnienie tych obowiązków;
- b) osoby mające sześćdziesiąt pięć lat ukończonych;
- c) osoby, które w ubiegłym roku pełniły obowiązki przysięgłego;

- d) wyższych urzędników państwowych do czwartego stopnia służbowego włącznie;
- e) nauczycieli szkół powszechnych, posiadających tylko jednego nauczyciela;
- f) osoby uznane przez właściwego ministra za niezbędne w służbie publicznej.

§ 2. Żądanie uwolnienia winna zgłosić osoba interesowana, w wypadku zaś przewidzianym w punkcie f) — władza przełożona, nie później jednak, jak do chwili otrzymania przez powołanego wezwania na dane roki; żądanie skierować należy do właściwego sądu okręgowego, który rozstrzyga ostatecznie bez rozprawy.

Art. 218. § 1. Listę pierwotną osób, które w myśl art. 214, 215, 216 można powołać do sprawowania obowiązków przysięgłych, układa w sierpniu każdego roku zarząd gminny dla swej gminy.

§ 2. Lista winna być ułożona w porządku alfabetycznym oraz wymieniać: imię i nazwisko, miejsce zamieszkania, wiek, zajęcie i stopień wykształcenia.

Art. 219. Sporządzona w każdej gminie lista winna być od pierwszego do piętnastego września wyłożona w zarządzie gminnym do przejrzania.

Art. 220. § 1. Zarzuty w przedmiocie niewciągnięcia lub wciągnięcia na listę należy złożyć zarządowi gminy, układającemu listę, najpóźniej do dnia dwudziestego drugiego września.

§ 2. Od rozstrzygnięcia zarządu gminy osoby interesowane mogą w ciągu siedmiu dni po otrzymaniu zawiadomienia odwołać się do sądu okręgowego, który rozstrzyga ostatecznie bez rozprawy.

Art. 221. § 1. Zarząd gminny przesyła listę pierwotną w dwóch egzemplarzach na dzień pierwszego października powiatowej władzy administracji ogólnej, w której okręgu gmina jest położona.

§ 2. Władza administracyjna może zlecić zarządowi gminnemu sprostowanie usterek dostrzeżonych w liście pierwotnej. Jeżeli wskutek tego zamieszczono na liście osoby przedtem nie wpisane lub wykreślono z niej osoby przedtem wpisane, należy listę sprostowaną wyłożyć na przeciąg czternastu dni od dnia ogłoszenia o tem w zarządzie gminnym. Na wnoszenie zarzutów przeznaczają się dalsze siedem dni.

§ 3. Jeśli zarząd gminny zwleka z ułożeniem, przesłaniem lub sprostowaniem listy pierwotnej, albo nadesła listę oczywiście niepełną pod względem ilości uprawnionych, władza administracyjna zarządzi wykonanie niezbędnych czynności przez swoich urzędników na koszt gminy. W tym wypadku postanowienia poprzedniego paragrafu o wyłożeniu listy i wnoszeniu zarzutów mają zastosowanie.

Art. 222. § 1. Władza administracyjna przesyła prezesowi sądu okręgowego przed dniem piątym października po jednym egzemplarzu list pierwotnych. Jeżeli nie przesłano wszystkich list, władza administracyjna zawiadomi jednocześnie prezesa sądu okręgowego o przyczynach niewysłania oraz o wydanych zarządzeniach.

§ 2. Prezes sądu okręgowego może zwrócić się do władzy administracyjnej o wydanie zarządzeń przewidzianych w art. 221 § 2, 3.

Art. 223. § 1. Na podstawie list pierwotnych komisja okręgowa ułoży przed dniem pierwszym grudnia każdego roku listy roczne główne oraz dodatkowe.

§ 2. Lista roczna główna winna zawierać sześćdziesiąt razy, a lista dodatkowa — trzydzieści razy tyle nazwisk, ile roków przysięgłych ma się odbyć w danej miejscowości w ciągu roku.

§ 3. Na listy dodatkowe wciąga się tylko osoby zamieszkałe w siedzibie sądu w promieniu pięciu kilometrów.

Art. 224. Na listy roczne wciąga się z list pierwotnych osoby, które ze względu na nieskazitelny charakter oraz doświadczenie życiowe są szczególnie uzdolnione do sprawowania obowiązków przysięgłych, a z pośród tych osób — przede wszystkim osoby posiadające wyższy stopień wykształcenia.

Art. 225. § 1. W skład komisji okręgowej wchodzi:

- a) prezes sądu okręgowego, jako przewodniczący;
- b) dwaj sędziowie sądu okręgowego wyznaczeni przez prezesa;
- c) dwaj mężowie zaufania wyznaczeni przez prezesa z pośród osób umieszczonych na listach pierwotnych;
- d) prokurator sądu okręgowego;
- e) przedstawiciel izby adwokackiej;
- f) przedstawiciel wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, delegowany przez wojewodę;
- g) po jednym delegacie wydziału powiatowego każdego powiatu, wchodzącego w całości lub w części w skład okręgu sądu okręgowego;
- h) po jednym delegacie magistratu każdego z miast położonych w okręgu sądu okręgowego, a wyłączonych z powiatu.

§ 2. Delegatem wydziału powiatowego lub magistratu może być tylko osoba wciągnięta na listę pierwotną przysięgłych danego okręgu.

§ 3. Jeśli mężowie zaufania nie stawiają się, prezes sądu okręgowego wyznaczy niezwłocznie na ich miejsce innych mężów zaufania. Niestawiennictwo delegatów, wymienionych w punktach g) i h), nie tamuje czynności komisji.

§ 4. Uchwały komisji zapadają większością głosów, przyczem każdy delegat wydziału powiatowego lub magistratu głosuje tylko przy rozpoznawaniu list pierwotnych gmin, wchodzących w skład powiatu lub miasta, którego jest delegatem. W razie równości głosów, przeważa głos przewodniczącego.

Art. 226. § 1. W wypadku, przewidzianym w art. 26 § 2 pod a), prezes sądu okręgowego oraz sąd okręgowy, w którym mają się odbyć posiedzenia sądu przysięgłych, spełniać będzie dla całego okręgu sądu przysięgłych wszelkie czynności związane z układaniem list oraz tworzeniem ławy.

§ 2. W wypadku, przewidzianym w art. 26 § 2 pod b), rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości oznaczy okręgi, dla których będą układane odrębne listy roczne sądów przysięgłych w poszczególnych miejscowościach.

Art. 227. Przynajmniej na miesiąc przed rozpoczęciem każdego roku prezes sądu okręgowego w obecności dwóch sędziów tego sądu, prokuratora, przedstawiciela izby adwokackiej oraz protokulanta, wylosowuje trzydziestu przysięgłych z listy głównej i piętnastu z listy dodatkowej, o czym niezwłocznie zawiadamia wylosowanych.

Art. 228. Nikogo nie wolno powoływać do pełnienia obowiązków przysięgłego częściej, niż na jedno roki w ciągu roku kalendarzowego.

Art. 229. § 1. Przysięgli pełnią swe obowiązki bezpłatnie.

§ 2. Przysięgli utrzymujący się z dziennego zarobku otrzymują odszkodowanie za utracony zarobek. Przysięgli zamiejscowi otrzymują diety oraz zwrot kosztów przejazdu. Bliższe postanowienia wyda Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 230. § 1. Przysięgłego, który nie stawił się do sądu bez usprawiedliwienia, sąd skazuje na grzywnę do tysiąca złotych.

§ 2. Co do usprawiedliwienia przyczyn niestawiennictwa, zwolnienia od grzywny oraz zaskarżenia uchwał sądu, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy postępowania karnego dotyczące świadków. Odległość zamieszkania w granicach okręgu sądu przysięgłych nie stanowi przyczyny usprawiedliwiającej niestawiennictwo.

§ 3. Postanowienia niniejszego artykułu mają odpowiednie zastosowanie do mężów zaufania (art. 225 § 1 lit. c), którzy nie stawili się na wezwanie prezesa.

Dział VI.

Urzędy prokuratorskie.

Art. 231. Prokurator stoi na straży ustaw.

W czynnościach swoich prokurator podlega zleceniom swej zwierzchności.

Art. 232. Naczelnym Prokuratorem jest Minister Sprawiedliwości.

Art. 233. § 1. Przy Sądzie Najwyższym są czynni: pierwszy prokurator, prokuratorowie i wiceprokuratorowie Sądu Najwyższego; przy sądach apelacyjnych — prokuratorowie i wiceprokuratorowie apelacyjni; przy sądach okręgowych — prokuratorowie, wiceprokuratorowie i podprokuratorowie okręgowi.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może ustanowić przy poszczególnych sądach grodzkich podprokuratorów okręgowych.

Art. 234. Przełożony urzędu prokuratorskiego może przedsięwziąć czynności, należące do zakresu działania prokuratury, wé wszystkich sądach podlegających mu okręgu osobiście lub wykonywanie ich zlecać podwładnym.

Art. 235. § 1. Prawo nadzoru i kierownictwa służy:

- a) Ministrowi Sprawiedliwości, jako Naczelnemu Prokuratorowi, — w stosunku do wszystkich urzędów prokuratorskich;
- b) pierwszemu prokuratorowi Sądu Najwyższego — w stosunku do prokuratorów i wiceprokuratorów przy tymże sądzie;
- c) prokuratorom apelacyjnym i okręgowym — w stosunku do prokuratorów, wiceprokuratorów i podprokuratorów podległych im okręgów.

§ 2. W tym względzie stosuje się ogólne przepisy ustawy o służbie cywilnej, dotyczące nadzoru służbowego.

Art. 236. Na stanowisko prokuratora może być mianowany ten, kto odpowiada warunkom określonym w art. 82 i 83.

Art. 237. § 1. Nikt nie może zostać prokuratorem przy tym sądzie, w którym jest już sędzią lub prokuratorem jego krewny do czwartego lub powinowaty do drugiego stopnia włącznie. W razie późniejszego powstania powinowactwa pomiędzy sędziąmi lub prokuratorami jednego sądu, ten, który zawarł związek małżeński tworzący powinowactwo, winien być przeniesiony na inne równorzędne stanowisko.

§ 2. Od tych postanowień Minister Sprawiedliwości może odstąpić, po zasięgnięciu zdania prokuratora apelacyjnego względnie pierwszego prokuratora Sądu Najwyższego.

Art. 238. § 1. Podprokuratorów okręgowych mianuje Minister Sprawiedliwości.

§ 2. Wiceprokuratorów okręgowych i apelacyjnych mianuje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Ministra Sprawiedliwości.

§ 3. Wszystkich innych prokuratorów mianuje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Ministra Sprawiedliwości, uchwalony przez Radę Ministrów.

§ 4. Tryb przedstawiania kandydatów na stanowiska prokuratorskie określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości.

Art. 239. § 1. Stosunek służbowy zawiązuje się z chwilą doręczenia, urzędowego zawiadomienia o mianowaniu.

§ 2. Prokurator powinien zgłosić się w celu objęcia stanowiska u swego bezpośredniego zwierzchnika w ciągu dni czternastu od dnia otrzymania urzędowego zawiadomienia o mianowaniu, a jeżeli przechodzi z innego stanowiska w służbie państwowej — od dnia zwolnienia od obowiązków poprzedniej służby.

§ 3. Nieusprawiedliwione niezachowanie terminu zgłoszenia się daje Ministrowi Sprawiedliwości prawo unieważnienia nominacji lub postawienia wniosku o unieważnienie nominacji, w zależności od trybu, w jakim nastąpiło mianowanie.

Art. 240. § 1. Obejmując stanowisko, prokurator składa wobec bezpośredniego zwierzchnika ślubowanie, którego brzmienie ustali rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej, wydane na podstawie uchwały Rady Ministrów.

§ 2. Przechodzący z jednego stanowiska prokuratorskiego na drugie ślubowania ponownego nie składa.

Art. 241. § 1. Prokurator przy właściwym sądzie prowadzi dla każdego podwładnego mu prokuratora osobny wykaz stanu służby, zawierający istotne dane dotyczące jego stosunków osobistych i służbowych.

§ 2. Sposób prowadzenia tych wykazów określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości.

Art. 242. § 1. Jeżeli dobro służby tego wymaga, Minister Sprawiedliwości może przenieść lub delegować prokuratora do innej miejscowości.

§ 2. Delegację na czas do sześciu tygodni może zarządzić również przełożony urzędu prokuratorskiego.

§ 3. Prokurator apelacyjny może przenosić do innej miejscowości w okręgu tego samego sądu okręgowego wiceprokuratorów i prokuratorów, pełniących stałą służbę poza siedzibą sądu okręgowego.

Art. 243. § 1. Przepisy art. 67, 68, 104, 106 — 110, 111 § 1, 112, 113, 116 — 118, 120, 121, 124, 127 i 128 mają odpowiednie zastosowanie do prokuratorów.

§ 2. W wypadkach wskazanych w art. 108 pod lit. a) i 110, Minister Sprawiedliwości zarządzi przejście lub przeniesienie prokuratora w stan spoczynku z urzędu, bez orzeczenia zgromadzenia ogólnego sądu, po zasięgnięciu opinii prokuratora apelacyjnego względnie pierwszego prokuratora Sądu Najwyższego.

Art. 244. § 1. Władza bezpośrednio i pośrednio przełożona ma prawo wytykać podległym prokuratorom niewłaściwości w urzędowaniu lub zachowaniu się oraz niedbalstwo w służbie.

§ 2. W razie dostrzeżenia uchybień drobniejszych, nie dających jeszcze podstawy do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, bezpośredni przełożony może pociągnąć prokuratora do odpowiedzialności porządkowej, przy zastosowaniu przepisów art. 70, 72, 73, 74, 75, 76 ustęp pierwszy ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. № 21, poz. 164).

Art. 245. § 1. Do wszczęcia i przeprowadzenia postępowania dyscyplinarnego przeciw prokuratorom mają zastosowanie przepisy art. 129 — 187 niniejszego prawa, z poniższymi zmianami.

§ 2. W skład sądu dyscyplinarnego okręgu apelacyjnego oraz sądu dyscyplinarnego wyższego na miejsce jednego sędziego wchodzi jeden prokurator, w skład zaś Najwyższego Sądu Dyscyplinarnego, na miejsce dwóch sędziów wchodzi dwaj prokuratorowie.

§ 3. Sędziów, na których miejsce mają wejść prokuratorowie, oznacza się w drodze losowania na posiedzeniu niejawnem sądu dyscyplinarnego.

§ 4. Minister Sprawiedliwości wyznacza na dany rok kalendarzowy po dwóch prokuratorów dla każdego sądu dyscyplinarnego, a dla Najwyższego Sądu Dyscyplinarnego — czterech prokuratorów, oraz określa kolejność powoływania ich do składu sądownego.

Art. 246. O ile nadzwyczajne względy służbowe nie stoją temu na przeszkodzie, podprokurator okręgowy ma prawo do pięciodobowego, inni zaś prokuratorowie — do sześciodobowego wypoczynku w każdym roku, w zasadzie w okresie feryj sądowych, a ponadto ze szczególnie ważnych powodów mogą uzyskiwać zwolnienie od zajęć na terminy określone.

Art. 247. § 1. Terminy wypoczynku oznacza oraz zwolnienia od zajęć udziela:

- a) co do pierwszego prokuratora Sądu Najwyższego i prokuratorów apelacyjnych — Minister Sprawiedliwości;
- b) co do prokuratorów i wiceprokuratorów Sądu Najwyższego — pierwszy prokurator;
- c) co do wszystkich innych — prokurator apelacyjny.

§ 2. Art. 114 § 3, 4 i art. 115 mają odpowiednie zastosowanie.

Art. 248. Prokurator obowiązany jest służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, obowiązki swego zawodu wypełniać zgodnie z ustawami i gorliwie, poświęcając im całą swą wiedzę i doświadczenie.

Art. 249. Prokurator obowiązany jest z całą ścisłością wykonywać polecenia swej zwierzchności; może jednak zwrócić się na piśmie do władzy przełożonej o zwolnienie go od obowiązku składania w danej sprawie usłyszanych wniosków i oświadczeń na rozprawie, o ile polecenia zwierzchności są niezgodne z jego przekonaniem.

Art. 250. Jeżeli prokurator nie może pełnić swych obowiązków z powodu choroby lub innej uzasadnionej przyczyny, powinien o tem niezwłocznie zawiadomić swego bezpośredniego zwierzchnika, a na jego żądanie — złożyć odpowiednie dowody lub wyjaśnienia.

Art. 251. Prokurator powinien mieszkać w miejscowości przez zwierzchność mu wyznaczonej, podać do wiadomości swego bezpośredniego zwierzchnika swój adres i zawiadomić go niezwłocznie o każdej zmianie adresu.

Art. 252. § 1. Prokuratorowi nie wolno oddawać się zajęciom ubocznym, któreby przeszkadzały w pełnieniu jego obowiązków urzędowych, albo mogły uchybiać jego godności lub zachwiać zaufanie w jego bezstronność.

§ 2. Prokuratorowi nie wolno brać osobistego udziału w prowadzeniu przedsiębiorstwa finansowego, przemysłowego lub handlowego, ani należeć do rady nadzorczej takiego przedsiębiorstwa, choćby stanowiło w całości lub w części jego własny majątek.

§ 3. Bezpośredni zwierzchnik może prokuratorowi pozwolić na branie udziału w prowadzeniu spółdzielni, przeznaczonej dla sędziów, prokuratorów lub urzędników sądowych.

Art. 253. Zezwolenia na zajęcie uboczne udziela:

- a) wszystkim prokuratorom Sądu Najwyższego i prokuratorowi apelacyjnemu — Minister Sprawiedliwości;
- b) wszystkim innym prokuratorom — prokurator apelacyjny.

Art. 254. W przepisach działu niniejszego przez wyrażenie ogólne: „prokurator” rozumie się także pierwszego prokuratora, wiceprokuratorów i podprokuratorów.

Dział VII.

Aplikanci sądowi.

Art. 255. Aplikantów sądowych mianuje prezes sądu apelacyjnego.

Art. 256. Aplikantem sądowym może zostać ten, kto odpowiada warunkom wymienionym w art. 82 pod a), b), d), e).

Art. 257. Aplikacja sądowa polega na zaznajomieniu się ze wszystkimi działami czynności sędziego i prokuratora oraz z czynnościami sekretariatów sądowych i prokuratorowskich.

Art. 258. § 1. Aplikacja sądowa trwa trzy lata.

§ 2. Do trzechlecia prezes sądu apelacyjnego może wliczyć nie więcej niż jeden rok aplikacji pozasądowej u adwokata, notariusza lub w Prokuraturze Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, albo referendarskiej służby administracyjnej lub w charakterze asystenta w sądownictwie wojskowym.

§ 3. Minister Sprawiedliwości może do trzechlecia aplikacji sądowej zaliczyć z wymienionej wyżej aplikacji lub służby, prócz jednego roku w całości — o ile zaliczenie takie nie nastąpiło już w myśl § 2 —

nadto dalsze dwa lata za jeden jeszcze rok aplikacji sądowej.

Art. 259. Egzamin sędziowski dzieli się na ustny i piśmienny. Przedmiotem jego są wszystkie dziedziny prawa, których znajomość jest potrzebna na stanowisku sędziego i prokuratora.

Art. 260. § 1. Po złożeniu egzaminu sędziowskiego, Minister Sprawiedliwości mianuje aplikanta asesorem sądowym.

§ 2. Prezes sądu apelacyjnego może powierzyć asesorowi sądowemu pełnienie czynności sędziowskich, nie wyłączając śledstw. W zakres czynności sędziowskich asesora nie może wchodzić wydawanie wyroków. Asesorowi, wyznaczonemu do urzędu prokuratorskiego, prokurator apelacyjny może poruczyć pełnienie czynności prokuratorskich.

Art. 261. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości określi organizację aplikacji sądowej, egzaminu sędziowskiego, skutki niezłożenia egzaminu w ciągu pewnego czasu po ukończeniu aplikacji, prawa i obowiązki aplikantów i asesorów tudzież ich odpowiedzialność dyscyplinarną. Asesorzy mają prawo do czterotygodniowego wypoczynku w każdym roku kalendarzowym.

Dział VIII.

Sekretarjaty, urzędnicy, komornicy i niżsi funkcjonarjusze sądowi i prokuratorscy.

Art. 262. § 1. Sekretarjaty sądów składają się z sekretarzy sądowych, urzędników kancelaryjnych i innych funkcjonarjuszów.

§ 2. Urzędy prokuratorskie mają sekretarjaty odrębne od sekretarjatów sądowych.

Art. 263. § 1. W sądach grodzkich urzędują komornicy do pełnienia czynności egzekucyjnych i innych, wskazanych w ustawach.

§ 2. W sądach są czynni woźni sądowi.

Art. 264. § 1. Sekretarzem sądowym lub prokuratorskim tudzież komornikiem może być mianowany każdy, kto odpowiada warunkom wymaganym dla objęcia urzędów państwowych, odbył służbę przygotowawczą i złożył przepisany egzamin.

§ 2. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości określi szczególne warunki dopuszczenia do służby, poza warunkami ogólnymi przewidzianymi w przepisach o państwowej służbie cywilnej, zakres egzaminu, skutki niezłożenia egzaminu w ciągu pewnego czasu po ukończeniu służby przygotowawczej, władze mianujące i tryb mianowania, wreszcie co do komorników—także ich prawa i obowiązki oraz odpowiedzialność dyscyplinarną.

§ 3. Od odbycia służby przygotowawczej i złożenia egzaminu wolni są aplikanci sądowi, którzy odbyli roczną aplikację.

§ 4. Aplikantowi sądowemu, mianowanemu sekretarzem sądowym lub prokuratorskim, wlicza się do okresu aplikacji czas służby na tych stanowiskach.

Art. 265. § 1. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości określi urządzenie i zakres działania sekretarjatów sądowych, sekretarjatów prokuratorskich oraz innych urzędów administracji sądowej (rachuby, depozytów sądowych i t. d.), tudzież warunki szczególne przyjęcia urzędników kancelaryjnych i innych funkcjonarjuszów, poza ogólnymi warunkami przewidzianymi w przepisach o państwowej służbie cywilnej.

§ 2. W wypadkach określonych ustawami sekretarze spełniają samoistnie niektóre czynności sędziowskie. Jeżeli strona nie poprzestaje na rozstrzygnięciu sekretarza, orzeknie sędzia lub sąd, do którego sekretarz należy. Przepis ten ma odpowiednie zastosowanie do sekretarzy prokuratorskich.

§ 3. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości określi strój urzędowy lub odznaki urzędników, komorników i niższych funkcjonarjuszów sądowych tudzież prokuratorskich przy czynnościach urzędowych.

Art. 266. Czynności kancelaryjne sędziów pokoju spełnia kancelarja zarządu gminy, w której sędzia ma siedzibę. W tym zakresie zarząd gminy obowiązany jest wykonywać polecenia sędziego pokoju. Jeżeli okrąg sędziego pokoju obejmuje kilka gmin, koszty związane z utrzymaniem kancelarji ponoszą gminy te w stosunku do liczby ludności. Rozkładu kosztów dokona powiatowa władza administracji ogólnej.

Art. 267. O ile ustawy inaczej nie stanowią, mają zastosowanie do sekretarzy, urzędników kancelaryjnych i innych funkcjonarjuszów sądowych oraz do komorników i woźnych sądowych przepisy ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. № 21, poz. 164).

Art. 268. Przy sądach mogą być ustanowieni biegli sądowi i tłumacze przysięgli. Bliższe w tym względzie postanowienia wyda Minister Sprawiedliwości.

Dział IX.

Przepisy przechodnie i końcowe.

Rozdział I.

O przekształceniu dotychczasowych sądów i urzędów prokuratorskich oraz stanowisk w sądownictwie.

Art. 269. § 1. Z dniem wejścia w życie niniejszego prawa dotychczasowe sądy stają się sądami o ustroju przewidzianym przez prawo niniejsze, a mianowicie: sądy powiatowe (łącznie z ławniczemi) i sądy pokoju — sądami grodzkimi, dotychczasowe sądy okręgowe — sądami okręgowymi, sądy apelacyjne — sądami apelacyjnymi, a Sąd Najwyższy—Sądem Najwyższym o nowym ustroju.

§ 2. Rozprawę rozpoczętą sąd ukończy w składzie określonym dotychczasowemi przepisami.

Art. 270. Minister Sprawiedliwości dokona w drodze rozporządzenia pierwszego ustalenia siedzib i okręgów sądów grodzkich na obszarze całego Państwa, a na obszarze sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie władny jest w ciągu lat dziesięciu od dnia wejścia w życie niniejszego prawa tworzyć i znosić sądy grodzkie, zmieniać ich siedziby i okręgi, tudzież przekazywać rozpoznawanie spraw karnych, należących do właściwości sądów grodzkich, jednemu sądowi grodzkiemu dla kilku okręgów tych sądów.

Art. 271. Aż do ujednostajnienia ustroju hipotecznego, dotychczasowa organizacja magistratur hipotecznych na obszarze sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie pozostaje w mocy.

Art. 272. § 1. Na obszarze sądu apelacyjnego w Wilnie oraz sądów okręgowych w Łucku i Równem z chwilą wejścia w życie niniejszego prawa znosi się urząd zastępcy starszego notariusza i ustaje

rejestracja praw do nieruchomości na podstawie ustawy notarialnej 1866 r.

§ 2. Dotychczasowe archiwa zastępców starszych notariuszów przechodzą w zawiadywanie właściwych pisarzy hipotecznych.

§ 3. Minister Sprawiedliwości wyda przepisy wykonawcze o regulacji hipotecznej nieruchomości, zarejestrowanych dotychczas na podstawie ustawy notarialnej 1866 r.

Art. 273. § 1. W ciągu dziesięciu lat od wejścia w życie niniejszego prawa sądy okręgowe w granicach swej właściwości rozpoznają w składzie trzech sędziów:

1) sprawy karne, z wyjątkiem rozpatrywanych w sądach dla nieletnich i w postępowaniu uproszczonym;

2) następujące sprawy cywilne:

- a) spory o roszczenia, których wartość przewyższa dziesięć tysięcy złotych;
- b) spory o prawa niemajątkowe;
- c) spory, należące do właściwości sądów okręgowych bez względu na wartość przedmiotu sporu;
- d) w których stroną jest Skarb Państwa;
- e) o ubezwłasnowolnienie;
- f) dotyczące upadłości, postępowania zapobiegawczego i ugodowego;

3) środki odwoławcze od orzeczeń sądów grodzkich (art. 20), a na obszarze mocy obowiązującej ustawy postępowania karnego 1873 r. — również od orzeczeń sędziów, wydanych w postępowaniu uproszczonym;

4) zarzuty w przedmiocie list przysięgłych oraz ważności wyborów sędziego pokoju.

§ 2. Sprawy handlowe, należące w pierwszej instancji do właściwości sądów okręgowych, będą rozpoznawane w składzie określonym w art. 21. W tymże składzie będą rozpoznawane sprawy górnicze i morskie.

§ 3. Sprawy niewymienione w § 1 i 2 rozpoznaje jeden sędzia. Zarzut, że sprawa cywilna ulega rozpoznaniu nie przez jednego sędziego, lecz w składzie trzech sędziów, lub odwrotnie, może być podniesiony najpóźniej na pierwszym posiedzeniu sądu i przed zgłoszeniem zarzutu co do istoty sprawy. Rozstrzygnięcie sądu lub sędziego w tym względzie zażalenie nie ulega. Dozwolone ustawowo w toku sprawy zmiany w powództwie nie powodują zmiany składu sądowniczego.

Art. 274. Do czasu jednolitego ustawowego określenia właściwości sądów przysięgłych i postępowania przed nimi, pozostają w mocy na poszczególnych obszarach prawnych dotychczasowe przepisy o składzie sądowniczym w sprawach należących do właściwości tych sądów lub do właściwości izb karnych rozstrzygających w gronie dwóch sędziów zawodowych i pięciu niezawodowych, oraz o tworzeniu list przysięgłych i list sędziów niezawodowych.

Art. 275. § 1. W miarę ujednostajniania ustawodawstwa cywilnego, Minister Sprawiedliwości będzie określał w drodze rozporządzeń liczbę izb cywilnych w Sądzie Najwyższym.

§ 2. Jeżeli skład sądowniczy w jednej izbie cywilnej zamierza odstąpić od zasady prawnej wpisanej

do księgi innej izby cywilnej, rozstrzygnięcie następuje na zgromadzeniu połączonych izb cywilnych.

§ 3. Wyjaśnienie przepisów z dziedziny prawa cywilnego na mocy art. 41 odbywa się na zgromadzeniu połączonych izb cywilnych.

Art. 276. § 1. Aż do odwołania w drodze rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, Minister Sprawiedliwości może dla poszczególnych sądów okręgowych mianować honorowych sędziów okręgowych na trzy lata po zasięgnięciu opinii prezesa właściwego sądu apelacyjnego.

§ 2. Honorowym sędzią okręgowym może być ten, kto posiada obywatelstwo polskie, korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich, jest nieskazitelnego charakteru, ukończył trzydzieści lat życia, włada językiem polskim w słowie i piśmie oraz posiada wyższe wykształcenie.

§ 3. Honorowy sędzia okręgowy może brać udział w składzie sądowniczym zamiast sędziego grodzkiego (art. 20 i 23 § 2).

§ 4. Do honorowego sędziego okręgowego mają odpowiednie zastosowanie art. 209 § 2, 211, 212 i 213.

Art. 277. § 1. Sędziowie i prokuratorzy, czynni w chwili wejścia w życie niniejszego prawa, którzy ukończyli uniwersyteckie studia prawnicze z przepisami egzaminami i według postanowień dotychczasowych mieli kwalifikacje do objęcia stanowiska sędziowskiego lub prokuratorowskiego, zachowują nadal swe stanowiska oraz kwalifikacje do osiągnięcia wyższych stanowisk sędziowskich i prokuratorowskich; osoby zaś, które były czynne w Rzeczypospolitej w charakterze sędziów lub prokuratorów i odpowiadają powyższym wymaganiom, zachowują nadal kwalifikacje do osiągnięcia stanowisk sędziowskich i prokuratorowskich, które zajmowały poprzednio, oraz stanowisk wyższych.

§ 2. Osoby wymienione w dziale VIII, pełniące służbę w chwili wejścia w życie niniejszego prawa, które według postanowień dotychczasowych posiadały przepisane kwalifikacje, zachowują swe urzędy i kwalifikacje do osiągnięcia wyższych stopni służbowych.

Art. 278. § 1. Sędziowie pokoju, którzy w chwili wejścia w życie niniejszego prawa sprawują czynności sędziowskie na obszarze sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie, chociażby nie posiadali kwalifikacji wymienionych w art. 277 § 1, mogą sprawować nadal czynności sędziów grodzkich, jednak Minister Sprawiedliwości może w ciągu pięciu lat od wejścia w życie niniejszego prawa takiego sędziego zwolnić od zajęć z prawem pobierania przez rok całkowitego uposażenia ze skutkiem przewidzianym w art. 109 pod c), albo zamianować go sekretarzem w sądzie okręgowym z zachowaniem uposażenia przynajmniej w dotychczasowej wysokości.

§ 2. Przepis powyższy nie wyłącza zastosowania art. 284 § 1.

Art. 279. Sędziów, nie mających według dotychczasowych przepisów stałego miejsca służbowego, Minister Sprawiedliwości zamianuje w ciągu pięciu lat od dnia wejścia w życie niniejszego prawa na oznaczone miejsca służbowe.

Art. 280. § 1. Osoby zajmujące stanowiska w sądownictwie w chwili wejścia w życie niniejszego

prawa zachowują stanowiska dotychczasowe z odpowiednią zmianą tytułów urzędowych, wynikająca z niniejszego prawa.

§ 2. Prezesi senatów sądów apelacyjnych stają się wiceprezesami tych sądów; dyrektorowie sądów okręgowych—wiceprezesami sądów okręgowych; sędziowie śledczy do spraw wyjątkowego znaczenia (art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. Dz. U. R. P. № 69, poz. 611)—sędziami apelacyjnymi śledczymi do spraw wyjątkowego znaczenia; sędziowie śledczy mający kwalifikacje sędziowskie—sędziami okręgowymi śledczymi; sędziowie powiatowi tudzież sędziowie pokoju na obszarze sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie—sędziami grodzkimi; aplikanci, którzy złożyli egzamin—asesorami sądowymi; podprokuratorowie przy Sądzie Najwyższym stają się prokuratorami i wiceprokuratorami tegoż sądu, stosownie do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w tym względzie; zastępcy prokuratorów i podprokuratorowie przy sądach apelacyjnych—wiceprokuratorami apelacyjnymi; podprokuratorowie przy sądach okręgowych—wiceprokuratorami okręgowymi i podprokuratorami okręgowymi, stosownie do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w tym względzie.

Art. 281. § 1. Osoby mianowane przed dniem wejścia w życie niniejszego prawa asystentami prokuratury (podprokuratorami przy sądach powiatowych), spełniają nadal czynności prokuratorские przy sądach grodzkich, jako rzecznicy urzędu prokuratorского.

§ 2. Prokurator apelacyjny może aż do upływu jednego roku od wejścia w życie jednolitej ustawy postępowania karnego wyznaczać do sprawowania czynności oskarżyciela publicznego w sądach grodzkich w okręgach sądów apelacyjnych w Katowicach, Krakowie, Lwowie, Poznaniu i Toruniu na czas określony, jako rzeczników urzędu prokuratorского, także osoby, nie mające kwalifikacji na urzędy prokuratorские.

Art. 282. § 1. W ciągu pięciu lat od dnia wejścia w życie niniejszego prawa Minister Sprawiedliwości może zezwolić na dopuszczenie do egzaminu sędziowskiego po odbyciu dwuletniej aplikacji sądowej, do której można wliczyć z aplikacji lub służby wymienionej w art. 258 § 2 najwyżej jeden rok.

§ 2. Aż do odwołania w drodze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, asesorowie sądowi mogą pełnić zastępczo czynności sędziego grodzkiego, tudzież brać udział, zamiast jednego sędziego, w składzie sądzącym przewidzianym w art. 23, jednak bez prawa przewodniczenia i tylko wówczas, gdy w składzie tym nie zasiada już sędzia grodzki.

Art. 283. § 1. W ciągu pięciu lat od dnia wejścia w życie niniejszego prawa, jedną piątą część przewidzianą w art. 96 § 2 oblicza się na podstawie przeciętnej liczby mianowań z okresu trzechlecia poprzedzającego wejście w życie niniejszego prawa.

§ 2. W ciągu pierwszego roku kalendarzowego po dniu wejścia w życie niniejszego prawa, o każdym wolnym stanowisku sędziego Sądu Najwyższego obwieszcza się w myśl art. 91 § 1. Zgromadzenie ogólne tegoż Sądu, po wysłuchaniu opinii kolegium administracyjnego, wskazuje na wolne stanowisko trzech kandydatów. Pierwszy prezes Sądu Najwyż-

szego przesyła Ministrowi Sprawiedliwości uchwałę zgromadzenia ogólnego, przedstawiając jednocześnie wszystkich kandydatów, którzy się zgłosili. Uchwała zgromadzenia ogólnego ma w ciągu wskazanego powyżej okresu czasu znaczenie opiniodawcze.

Art. 284. § 1. W wykonaniu niniejszego prawa władza mianująca może—sędziów Sądu Najwyższego w ciągu trzech miesięcy, sędziów apelacyjnych w ciągu roku, a sędziów okręgowych i grodzkich w ciągu dwóch lat od dnia wejścia w życie niniejszego prawa przenosić bez ich zgody do innego sądu lub w stan spoczynku. Kierowników sądów można również mianować bez ich zgody sędziami w sądach bezpośrednio wyższych, z zachowaniem uposażenia przynajmniej w dotychczasowej wysokości.

§ 2. W ciągu okresu przewidzianego w § 1, przedstawienie kandydatów w myśl art. 92—94 i 96 na stanowiska sędziów apelacyjnych i okręgowych ma znaczenie opiniodawcze.

§ 3. Sędziowie, przeniesieni w stan spoczynku na zasadzie § 1, otrzymują, jeżeli nie nabyli praw emerytalnych, jednorazową odprawę w wysokości dziewięciomiesięcznego uposażenia ostatnio pobieranego w służbie czynnej; art. 44 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. № 6, poz. 46), w brzmieniu art. 1 punkt e) ustawy z dnia 13 lutego 1924 r. (Dz. U. R. P. № 18, poz. 178) nie ma tu zastosowania.

Art. 285. Przepisy art. 85, 86, 87 będą stosowane po upływie lat pięciu od dnia wejścia w życie niniejszego prawa. Minister Sprawiedliwości władny jest w drodze rozporządzenia zarządzić wcześniejsze ich stosowanie.

Art. 286. Przepis art. 83 lit. b) będzie miał zastosowanie w ciągu dziesięciu lat od dnia wejścia w życie niniejszego prawa także do osób, które przed objęciem sądownictwa przez władze polskie były zaliczone w poczet adwokatów według przepisów podówczas obowiązujących na poszczególnych obszarach prawnych, wchodzących obecnie w skład Państwa Polskiego.

Rozdział II.

O właściwości sądów i o postępowaniu sądowym.

Art. 287. § 1. Sądy grodzkie, okręgowe, apelacyjne i Sąd Najwyższy stosują przepisy o właściwości i o postępowaniu sądowym, które obowiązywały w odpowiadających im sądach dotychczasowego ustroju (art. 269), ze zmianami przewidzianymi w następujących artykułach.

§ 2. Ilekroć ustawy, których niniejsze prawo nie uchyla, przekazują czynności oznaczonym organom sądu, należy mieć na względzie odpowiednie organa przewidziane w niniejszym prawie; w szczególności—czynności prezydów, przewidzianych w § 63 ust. 2 ustawy o ustroju sądownictwa z dnia 27 stycznia 1877 r. (Dz. u. Rzeszy 1877 r., str. 41; 1898 r., str. 371), spełnia kolegium administracyjne, czynności izb radnych przewidzianych w ustawie z dnia 23 maja 1873 r. o postępowaniu karnem (Dz. u. p. austr. № 119)—oddzielny wydział.

Art. 288. Dotychczasowe przepisy, określające w myśl art. 287 właściwość sądów grodzkich, uzupełnia się w ten sposób, iż sądy te rozpoznają:

- a) spory o roszczenia majątkowe, jeśli wartość powództwa nie przekracza sumy tysiąca złotych, a sprawa, bez względu na wartość powództwa, nie należy do właściwości innego sądu;
- b) spory z weksli, jeśli wartość powództwa nie przekracza sumy tysiąca złotych;
- c) spory o roszczenia majątkowe dziecka lub matki, związane z nieślubnym ojcostwem, bez względu na wartość przedmiotu.

Art. 289. Przepisy ustaw szczególnych, dotyczące przekazywania spraw karnych, należących do właściwości sądów grodzkich, jednemu sądowi grodzkiemu dla kilku okręgów tych sądów, pozostają w mocy.

Art. 290. § 1. Z pośród spraw, należących do właściwości sądów grodzkich, sędzia pokoju rozpoznaje spory między mieszkańcami swego okręgu o roszczenia majątkowe, jeśli wartość powództwa nie przekracza sumy dwustu złotych, z wyjątkiem:

- a) sporów, w których wartość przedmiotu nie wpływa na właściwość sądu;
- b) sporów z weksli, czeków, akcji, obligacji, listów zastawnych, dowodów składowych i tym podobnych papierów wartościowych;
- c) sporów o prawa do nieruchomości i prawa rzeczowe na nieruchomościach;
- d) sporów, w których pozwany jest Skarb Państwa lub inna osoba prawna prawa publicznego.

§ 2. Spory przewidziane w niniejszym artykule mogą wytaczać przed sędzią pokoju przeciw pozwanym zamieszkałym w jego okręgu również powodowie w tym okręgu nie zamieszkałi.

§ 3. Powództwo wytoczone przed sądem grodzkim, a należące w myśl § 1 do właściwości sędziego pokoju, sąd grodzki przekaże sędziemu pokoju z urzędu przed rozprawą lub na wniosek strony, przedstawiony najpóźniej na pierwszej rozprawie. Orzeczenie sądu grodzkiego, wydane w zakresie właściwości sędziego pokoju, nie jest z tego powodu nieważne.

Art. 291. Ustawa, a do czasu jej wydania Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzeń, oznacza wypadki, w których sędzia pokoju wykonywa w sprawach niespornych poszczególne czynności oraz zlecenia sądu grodzkiego, do którego należy.

Art. 292. § 1. Przed sędzią pokoju strony mogą zawrzeć, ze skutkami ugody sądowej, ugody we wszelkich sprawach majątkowych, jeśli wartość przedmiotu nie przekracza sumy tysiąca złotych.

§ 2. Przedmiotem ugody nie mogą być prawa do nieruchomości i prawa rzeczowe na nieruchomościach oraz takie prawa i stosunki prawne, dla których powstania ustawa wymaga formy aktu notarialnego lub sądowego.

Art. 293. § 1. Do czasu wydania ogólnej ustawy postępowania sądowego w sprawach cywilnych lub ustawy szczególnej o postępowaniu przed sędzią pokoju, sędziowie ci stosują odpowiednio przepisy ustaw postępowania cywilnego, obowiązujące w pierwszej instancji w sądach grodzkich, a sądy grodzkie rozpoznają środki odwoławcze od orzeczeń sędziów pokoju, stosując odpowiednio przepisy obowiązujące w drugiej instancji w sądach okręgowych.

Orzeczenia sądu grodzkiego wydane w drugiej instancji nie ulegają zaskarżeniu.

§ 2. W zakresie, objętym postanowieniami § 1, nie mają zastosowania przepis ustępu 1 § 20 rozporządzenia Rady Związkowej z dnia 9 września 1915 r. w sprawie użycia sądom (Dz. u. Rzeszy str. 562) i przepisy § 452 ust. 2 i § 501 ustawy z dnia 1 sierpnia 1895 r. o postępowaniu sądowym w cywilnych sprawach spornych (Dz. u. p. austr. № 113).

Art. 294. Do czasu jednolitego ustawowego określenia właściwości sądów przysięgłych i postępowania przed nimi, pozostają w mocy dotychczasowe przepisy obowiązujące w tym przedmiocie na poszczególnych obszarach prawnych.

Art. 295. § 1. Przepisy dotychczasowe o właściwości i postępowaniu, obowiązujące sędziów śledczych, stosują się do sędziów okręgowych, jako sędziów śledczych.

§ 2. Przepisy o właściwości i postępowaniu, zawarte w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. o sędziach śledczych do spraw wyjątkowego znaczenia (Dz. U. R. P. № 69, poz. 611) mają zastosowanie do czynności sędziów apelacyjnych, jako sędziów śledczych do spraw wyjątkowego znaczenia.

Art. 296. Sprawy wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszego prawa będą ukończone w sądach przekształconych odpowiadających sądom dotychczasowym (art. 269), bez względu na zmiany właściwości, przewidziane w niniejszym rozdziale.

Rozdział III.

Przepisy końcowe.

Art. 297. § 1. Z dniem wejścia w życie niniejszego prawa tracą moc wszystkie przepisy dotychczasowe, dotyczące przedmiotów unormowanych w niniejszym prawie. W szczególności uchyla się obowiązujące jeszcze dotychczas postanowienia następujących ustaw wraz z późniejszymi ich zmianami, a mianowicie:

1) dekretu z dnia 8 lutego 1919 r. w przedmiocie ustroju Sądu Najwyższego (Dz. P. P. P. № 15, poz. 199);

2) przepisów tymczasowych o urządzeniu sądownictwa w Królestwie Polskiem z 18 lipca 1917 r. (Dz. Urzęd. Dep. Spr. T. R. S. № 1, poz. 1);

3) ustawy o urządzeniu instytucji sądowych 1864 r. z wyjątkiem art. 548 — 555;

4) dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie dylokacji sądów (Dz. P. P. P. № 14, poz. 170);

5) dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie utworzenia sądów dla nieletnich (Dz. P. P. P. № 14, poz. 171);

6) rozkazu Wodza Naczelnego Wojsk Polskich z 15 października 1920 r. w przedmiocie wymiaru sprawiedliwości na terenach przyfrontowych i etapowych (Dz. Urz. Z. T. P. i E. № 2, poz. 9);

7) dekretu № 20 Nacz. Dowódcz. Wojsk Litwy Środkowej z 18 listopada 1920 r. (Dz. Urz. № 3) w przedmiocie organizacji wymiaru sprawiedliwości na terytorjum Litwy Środkowej;

8) z rozporządzenia Rady Ministrów z 19 stycznia 1922 r. w przedmiocie zmiany niektórych przepisów, normujących organizację sądownictwa, —

postanowienia §§ 1 i 4 tego rozporządzenia (Dz. U. R. P. № 10, poz. 70);

9) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 1922 r. o zmianie obowiązujących w Ziemi Wileńskiej przepisów prawnych w przedmiocie ustroju sądownictwa (Dz. U. R. P. № 47, poz. 414);

10) dekretu o aplikacji sądowej z 8 lutego 1919 r. (Dz. P. P. P. № 18, poz. 225);

11) z ustawy postępowania cywilnego 1864 r. — postanowienia art. 40, 41, 42, 230, 231, 234, 235, 236 i 236^a;

12) z ustawy z dnia 16 lipca 1925 r. o zmianach w urzędzeniu sądownictwa, przepisach postępowania cywilnego i w przepisach o kosztach sądowych (Dz. U. R. P. № 91, poz. 637) — postanowienia art. 1 punkt 1 — 10 i pkt. 16, zastąpione art. 273 niniejszego prawa;

13) z ustawy postępowania karnego 1864 r. — postanowienia art. 36 cz. 2, 37, 38, 222, 233, 235, 235^a i 237;

14) tymczasowych przepisów służbowych dla urzędników państwowych z 11 czerwca 1918 r. (Dz. P. P. P. № 6, poz. 13), o ile chodzi o osoby, których stosunki służbowe normuje niniejsze prawo;

15) ces. patentu z dnia 3 maja 1853 r. zawierającego instrukcję sądową (Dz. u. p. austr. № 81);

16) ustawy o organizacji sądownictwa z dnia 27 listopada 1896 r. (Dz. u. p. austr. № 217) ze zmianami wprowadzonymi późniejszymi przepisami, w szczególności ustawą z 1 czerwca 1914 r. (Dz. u. p. austr. № 118), z wyjątkiem §§ 37, 40, 42 ust. ost., 54 ust. 1 i 3, 55, 56, 57, 59, 83, 84, 85 — 90;

17) ustawy z dnia 11 czerwca 1868 r. o organizacji sądów powiatowych (Dz. u. p. austr. № 59);

18) najw. postanowienia z 14 września 1852 r., ogłoszonego rozporządzeniem ministerjalnym z 19 stycznia 1853 r. (Dz. u. p. austr. № 10);

19) ustawy z dnia 26 kwietnia 1873 r. o postępowaniu w sprawie zmiany okręgów trybunałów pierwszej instancji (Dz. u. p. austr. № 62);

20) ustawy z dnia 24 lutego 1907 r. o wykonywaniu sądownictwa w wyższych sądach krajowych i w Najwyższym Trybunale sądowym i kasacyjnym (Dz. u. p. austr. № 41), z wyjątkiem § 4;

21) dekretu z dnia 8 lutego 1919 r. w przedmiocie zmian w urzędzeniach wymiaru sprawiedliwości w b. zaborze austriackim (Dz. P. P. P. № 15, poz. 200);

22) ustawy z dnia 25 maja 1873 r. o zawieszeniu sądów przysięgłych (Dz. u. p. austr. № 120) wraz ze zmieniającym ją art. 4 ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. № 67, poz. 453);

23) z ustawy z dnia 1 sierpnia 1895 r. o wykonywaniu sądownictwa i o właściwości sądów zwyczajnych w sprawach cywilnych (norma jurysdykcyjna — Dz. u. p. austr. № 111) — postanowienia następujących paragrafów: §§ 5, 6, 7 ust. 1 i 2, 8, 17, 18, 47 ust. 1; §§ 7a i 60 pozostają w mocy z tą zmianą, że kwotę 2500 zł. zastępuje się kwotą 10.000 zł., a § 49 L. 1 i § 51 ust. 1 z tą zmianą, że kwotę 500 zł. zastępuje się kwotą 1000 zł.; wreszcie §§ 61 — 64 z tą zmianą, że postanowienia dotyczące jednego członka składu sądu będą stoso-

wane do dwóch członków (art. 21, 23 i 273 niniejszego prawa);

w związku z tem w § 227 ust. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1895 r. o postępowaniu sądowym w cywilnych sprawach spornych (procedura cywilna — Dz. u. p. austr. № 113) kwotę 2.500 zł. zastępuje się kwotą 10.000 zł., w § 29 tejże ustawy kwotę 500 zł. zastępuje się kwotą 1.000 zł.; w § 93 ust. 2 i w § 116 ordynacji konkursowej, wprowadzonej rozporządzeniem cesarskim w 10 grudnia 1914 r. (Dz. u. p. austr. № 337) kwotę 2.500 zł. zastępuje się kwotą 10.000 zł., a w § 114 tej ordynacji kwotę 500 zł. zastępuje się kwotą 1.000 zł.;

24) z ustawy z dnia 23 maja 1873 r. o postępowaniu karnem (Dz. u. p. austr. № 119) — postanowienia §§ 9 ust. ost. i 29; w § 13 skreśla się w ust. 2 i 3 wyrazy „o ile nie przepisano wyraźnie czego innego”, a w § 15 wyrazy „o ile nie przepisano czego innego”; podział czynności przewidziany w § 18 należy do organów przewidzianych prawem niniejszem; także sąd doraźny orzeka w składzie trzech sędziów;

25) ustawy z dnia 25 stycznia 1914 r., dotyczącej stosunków służbowych urzędników państwowych i służby państwowej (pragmatyka służbowa — Dz. u. p. austr. № 15), o ile chodzi o osoby, których stosunki służbowe normuje niniejsze prawo;

26) ustawy z dnia 21 maja 1868 r. dotyczącej postępowania dyscyplinarnego przeciw urzędnikom sędziowskim i niedobrowolnego przenoszenia tychże na inne miejsce i w stan spoczynku (Dz. u. p. austr. № 46);

III. 27) z ustawy o ustroju sądownictwa z dnia 27 stycznia 1877 r. (Dz. U. Rzeszy 1877 r. str. 41 i 1893 r. str. 371) — postanowienia wszystkich paragrafów, z wyjątkiem §§ 17 ust. 1 (bez uchybienia przepisom ustawy o Trybunale Kompetencyjnym z 25 listopada 1925 r. Dz. U. R. P. № 126, poz. 897), 18 ust. 1, 19, 20, 21, 23 ze zmianą w ust. 1 punkt 1 kwoty na tysiąc złotych, 27—29, 70 ust. 2 i 3, 71, 72, 73 (w okręgu sądu okręgowego w Katowicach), 74, 80 (w okręgu s. o. w Katowicach), 100a, 101 — 105, 106—108, 109 ust. ost., 118, 123, 135, 136 (w okręgu s. o. w Katowicach), 153, 156, 161, 162, 164, 166, 170 — 176 ust. 1 i 2, 183 ust. 1 i 3 w zastosowaniu do art. 60 — 63 niniejszego prawa, 184, 185, 187 — 193, 195 — 204, tudzież §§ 31 — 36 oraz 45—56 w zastosowaniu do sędziów niezawodowych na obszarze sądu okręgowego w Katowicach, o ile ich udział w orzecznictwie jest przepisany artykułem 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 16 czerwca 1922 r. (Dz. U. R. P. № 46, poz. 390), wreszcie § 143 (w okręgu s. o. w Katowicach), o ile dotyczy podprokuratorów przy sądach powiatowych w granicach określonych art. 280 niniejszego prawa, co dotyczy również §-u 19 ust. 2 ustawy z 15 kwietnia 1878 r. o kradzieżach leśnych (Zb. u. prusk. str. 222) i §-u 53 ust. 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 1880 r. o policji polnej i leśnej (Zb. u. prusk. str. 230); w miejsce zwyczajnej drogi prawa, zastrzeżonej dla roszczeń sędziów z ich stosunku służbowego w § 9 ustawy o ustroju sądownictwa oraz w ustawach pruskich wstępują przepisy ustawy z 3 sierpnia 1922 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (Dz. U. R. P. z 1926 r. № 68, poz. 400);

28) ustaw wprowadzkiej (Dz. u. Rzeszy 1877 r. str. 77) i wykonawczej (Zb. u. prusk. 1878 r. str. 230) do ustawy wymienionej pod punktem 27), z wyjątkiem następujących przepisów ustawy wykonawczej: §§ 20, 29, 39, 40, 43, 49 punkt 1 i 3, 50, 51, 56, 64—66, 69, 70 ust. 1, 71, 74 ust. 1, § 81 w związku z § 80, §§ 84, 85, 90, 91;

29) rozporządzenia ministra b. dzielnicy pruskiej z 15 grudnia 1919 r. o urzędach i urzędnikach sądowych (Tyg. Urzęd. № 70, poz. 181, str. 409);

30) rozporządzenia ministra b. dzielnicy pruskiej z 15 grudnia 1919 r. o kwalifikacjach sędziowskich i prokuratorskich (Tyg. Urzęd. № 70, poz. 184, str. 414);

31) rozporządzenia ministra b. dzielnicy pruskiej z 15 grudnia 1919 r. o organizacji sądownictwa karnego (Tyg. Urzęd. № 70, poz. 185, str. 414), z wyjątkiem art. 2, 3, art. 10 — 16, tudzież art. 5 — 8, w granicach określonych art. 274 niniejszego prawa, oraz art. 18 w granicach określonych art. 280 niniejszego prawa;

32) rozporządzenia ministra b. dzielnicy pruskiej z 15 grudnia 1919 r. o urządzeniu sądów pokoju (Tyg. Urzęd. № 70, poz. 186, str. 416);

33) rozporządzenia ministra b. dzielnicy pruskiej z 31 stycznia 1920 r. o mianowaniu sędziów komisoryjnych i podprokuratorów komisoryjnych (Dz. Urz. № 6 str. 111);

34) rozporządzenia ministra b. dzielnicy pruskiej z 3 marca 1920 r. o aplikacji sądowej (Dz. Urz. № 11 str. 246);

35) rozporządzenia ministra b. dzielnicy pruskiej z 28 marca 1920 r. o zastępstwie prezesów sądów apelacyjnych i sądów okręgowych (Dz. Urz. № 16 str. 363);

36) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 1922 r. zaprowadzającego zmiany w ustroju sądownictwa w górnośląskiej części województwa śląskiego (Dz. U. R. P. № 46, poz. 390), z wyjątkiem art. 5 i postanowień ustawy o ustroju sądownictwa wymienionych pod punktem 27;

37) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 1922 r. o aplikacji sądowej w górnośląskiej części województwa śląskiego (Dz. U. R. P. № 46, poz. 393);

38) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 1922 r. o sędziach komisoryjnych i podprokuratorach komisoryjnych przy sądach okręgowych oraz o sędziach pokoju w górnośląskiej części województwa śląskiego (Dz. U. R. P. № 46, poz. 394), oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 sierpnia 1922 r. w przedmiocie mianowania oraz wynagrodzenia sędziów komisoryjnych i podprokuratorów komisoryjnych przy sądach okręgowych w górnośląskiej części województwa śląskiego (Dz. U. R. P. № 71, poz. 645);

39) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 lipca 1922 r. w przedmiocie utworzenia

sądów pokoju w sądach powiatowych w górnośląskiej części województwa śląskiego (Dz. U. R. P. № 52, poz. 485);

40) ustaw o postępowaniu dyscyplinarnym przeciw sędziom z dnia 7 maja 1851 r. i 26 marca 1856 r. (Zb. u. prusk. 1851 r. str. 218, 1856 r. str. 201), o ile nie odnoszą się do notariuszy;

41) rozporządzenia ministra b. dzielnicy pruskiej z 21 czerwca 1920 r. zmieniającego niektóre przepisy o postępowaniu dyscyplinarnym przeciw sędziom (Dz. Urz. № 34 str. 670);

42) ustawy z dnia 9 kwietnia 1879 r. dotyczącej zmiany postanowień ustaw dyscyplinarnych (Zb. u. prusk. 1879 r. str. 345), o ile nie odnoszą się do notariuszy;

43) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 1922 r. o rocie przysięgi dla sędziów, urzędników i niższych funkcjonariuszów zarządu i wymiaru sprawiedliwości oraz dla notariuszów w górnośląskiej części województwa śląskiego (Dz. U. R. P. № 46, poz. 392), o ile normują przysięgę dla sędziów, urzędników i niższych funkcjonariuszów zarządu i wymiaru sprawiedliwości;

44) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 1922 r. zmieniającego niektóre przepisy o postępowaniu dyscyplinarnym przeciw sędziom w górnośląskiej części województwa śląskiego (Dz. U. R. P. № 46, poz. 401).

§ 2. Przepisy dotyczące przedmiotów przekazanych w niniejszym prawie do unormowania w drodze rozporządzenia, choćby były objęte ustawami uchylonemi w myśl § 1, tracą moc z dniem wejścia w życie tych rozporządzeń.

Art. 298. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 299. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1929 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski*

Minister: *K. Bartel*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj Składkowski*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Skarbu: *G. Czechowicz*

Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz*

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *Dr. Dobrucki*

Minister Rolnictwa: *K. Niezabytowski*

Minister Przemysłu i Handlu: *E. Kwiatkowski*

Minister Komunikacji: *Romocki*

Minister Robót Publicznych: *Moraczewski*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Dr. Jurkiewicz*

Minister Reform Rolnych: *Witold Staniewicz*

Minister Poczty i Telegrafów: *Bogusław Miedziński*